DEVS & REX:

SIVE DIALOGVS,

quo demonstratur, Sere-
nissimum D. nostrum IACOBVM
Regem, immediatè sub Deo
constitutum in Regno suo,
iustissimè sibi vendicare
quicquid ius summum
FIDELITATIS,
requiritur.

CANTABRIGIÆ,
Excusum cum speciali Regiæ Maiestatis
privilegio & mandato, 1615.

COLLOQVII huius Summa.

Primò explicantur rationes & primarius scopus Iuramenti fidelitatis, à pag. 1. vsque ad pag. 25.

Deinde summa capita necnon membra iuramenti fidelitatis, à pag. 25. ad pag. 29.

Tertiò, præcipua fundamenta iuramenti fidelitatis proponuntur & confirmantur: viz.

Primò, quod Sereniſſimus Dominus noſter Rex Iacobus

883808

COBVS neminem habet præter Deum priorem aut superiorem cui immediatè subditus sit intra dominia & principatus suos: *à pag. 31. ad pag. 63.*

Secundò, quod vinculum fidelitatis illi, vtpote supremo eorum domino, à subditis præstandum, inviolabile permanet, nec possit vllo modo dirumpi: *à pag. 63. vsque ad finem.*

DEVS & REX:

SIVE,

DIALOGVS, QVO *demonstratur, Serenissimum D.* nostrum IACOBVM Regem, *immediatè sub Deo constitutum in* REGNIS *suis, iustissimè sibi vendicare quicquid in iuramento fidelitatis requiritur.*

THEODIDACTVS.

SAlue, mi PHILALETHE! Quid hoc turbarum est, quod fronte præfers? Nam & vultus ille tuus, & gestus, quem intueor, animum

plus satis occupatum indicant. Licétne istius sollicitudinis causam scisciari?

PHILALETHES. *Audiui equidem Parochum nostrum, inter vespertina huius diei officia, quintum illud præceptum*, de [a] honorando Patre ac Matre, *Catechetice, vt solet, enarrantem: Is verò inter cætera & illud docuit, sacrosanctis hisce & augustis Patris Matrisq; nominibus, non parentes modò, à quibus spiritum hunc vitalem trahimus, sed & Magistratus omnes, præsertim verò eos, quibus suprema in terris potestas à Deo demandata est, Reges dico & Principes, indigitari.*

[a] Exod. 20.

THEODIDACTVS. Hoccine ergo tam novum fuit, aut peregrinum, vt tibi scrupulum aliquem injiceret audienti?

PHILALETHES. *Nihil minus! Eius enim rei veritatem ipse quidem iam olim satis exploratam habeo, tùm scriptura dictante, tum etiam suffragante ratione. Scriptura certè Reges & Principes solenni quodam vocabulo,*

lo, b Ecclesiæ Nutritios appellat: ea quo sequitur eosdem Reipublicæ Nutritios esse oportere; quandoquidem hæc duæ tàm arctè inter se nexu colligatæ sunt, vt altera ab alterius salute & incolumitate pendere quodammodò videatur. b Esay 49.

Iam & illud suadet ratio; longè maius sanctiusq; officij vinculum inter liberos, patresq; patriæ, quàm priuatos quoscunque Patres familiàs intercedere. Hi enim quum maximè sunt diligentes, nil tantùm agunt, vt pastorum bono prospiciant; ac ne id quidem possunt, absque illorum ope & tutelâ, qui, totius Reipub. veluti curâ susceptâ, infinitas propemodùm alunt familias, perque amplissima regna & regiones, vt honestè, commodè, secureq; sub ipsorum imperio viui possit, efficiunt.

Quàm itaque tam firmus sit, ac necessarius subditorum erga Principes officij nexus, & obligatio; mihi modò subijt meditari serio, vel potiùs non sine stupore mirari, quî fieri posset, vt homines nonnulli, humanitate

ipsâ

ipsâ penitùs exutâ, spretoq; officio, quod ab ipsa naturâ primitùs impressum, tot insuper nominibus debebatur; eò Serenissimam Regiam Majestatem adigerent, vt de subditorum suorum fide & obedientiâ, nisi per iuramentum solenne, securus esse non posset.

THEODIDACTVS. Dandum hoc quidem est communi hominum vitio, morboque naturæ; ex quo fit, vt & ambitiosos *Korachos*, flabella seditionis, & inquietos *Shebahos*, perduellionis duces & signiferos, quocunque in populo, quocunque sub axe, facilè reperias.

PHILALETHES. *Fieri id quidem potest ex nouâ aliquâ Magistratuum tyrannide, plus æquo sæuientium in subditos, ac veluti crabrones vlrò irritantium.*

THEODIDACTVS. Immòverò, frequentius videas homines, vel sua ambitione actos, & cupidine; vel etiam cœcâ quâdam zeli intemperie, tanquam œstro pereitos;

tos; vel eo denique, qui ex vtrâq; naſcitur (vbi per vim legum repulſam tulerint) liuore & maleuolentiâ adductos, aduerſus optimos pientiſſimoſque Principes ſeditionem concitaſſe; ijſque, peſſimo ingratitudinis exemplo, tum potiſſimùm inſidias ſtruxiſſe, quum ipſorum fauore maximè propitio & ſecundo vterentur.

Quis vnquam inter Principes *Dauide* mitior extitit, aut moderatior? Crediderís hominem ad illius cor & voluntatem verè formatum, qui miſericordiæ Deus eſt, & manſuetudinis! Et tamen repertus eſt [c] *vir nequam, Shebah filius Bichri*, qui aduerſus illum inſurgeret, ſeditionique ac ſchiſmati facem præferret, ad Regem innocentiſſimum, ſi fieri poſſet, ſolio deturbandum. c 2. Sam.

Sed & *Auguſtus* ille, pacis ſtudioſiſſimus Imperator, cuius virtutes non minùs exteri quàm ſui admirati ſunt, [d] decies coniuratorum impetum paſſus eſſe dicitur. *Veſpa-* d Suet. c. 19.

ſianus,

fianus, ex clementiâ totus factus atque compositus, machinationes hominum nefariorum propè, & *assiduas* expertus est. Nec eius filio *Tito*, qui incredibili suâ virtute, ac morum suauitate, f *amor & delicię generis humani*, meruerat appellari, Coniurator defuit g *Cecinna*, suo ipsius chirographo, vti fertur, deprehensus.

e Suet. c. 25.

f Suet. c. 1.

g Suet. cap. 6.

Sed vt vetera ista ac peregrina mittamus, ad eaq; veniamus, quæ quantò propiùs absunt ab oculis, tantò fortius plerunque influunt in animos sensusque nostros; quis singularem illam Regiæ Maiestatis clementiam, quâ, cum felicissimis auspicijs huius regni sceptrum capesseret, homines religionis & sectæ pontificiæ promiscuè complexus est, non summæ habuit admirationi? præsertim si in memoriam reuocârit, quantâ illi perfidiâ, quibusque machinis priùs vsi fuissent in *Elizabetham* beatissimæ memoriæ Reginam; idque non aliâ, vt videri volebant, quàm superstiti-

perſtitionis ſuæ promouendæ cauſâ, cui non minùs ipſe, quàm illa, conſtantem & apertum ſeſe iamdiu nouerat adhuc ſarium.

Initio quidem regni ſereniſſimæ Reginæ *Elizabethæ*, h *plerique* eorum, qui ſe Romanæ ſuperſtitioni addixerant, eâdem, quâ nos, vſi liturgiâ publicâ, non modò ab omni ſupplicio ac vexatione immunes vixerunt, verùm etiam pariâ cum cæteris Maieſtatis ſuæ ſubditis fideliſſimis priuilegia & beneficia ſortiti ſunt. Cuius rei quum Pontificem certiorem feciſſent ignei quidam & furioſi Papiſtæ, ſignificantes eo demùm fore, vt ipſius ſequaces Eccleſiæ noſtræ ſe paulatim totos adiungerent; atque ita ſpes omnis intercideretur, hoc regnum ad ditionem ſuam & imperium per factiones domeſticas reuocandi; & quo tamen maiores ſui tot, tam ingentes pecuniæ theſauros olim cotraſerant; *Pius Quintus*, vt huic tanto diſcrimini, quod Romanæ ſedi imminebat, tempeſtiuè

h *Apol. Eccleſ. Hierarch cap 1.*

1569. 11. ELIZ.

tempestiuè occurreret, adeoque seruos suos & mancipia, à reliquis Maiestatis suæ subditis fidelibus, ac deuotis, perpetuo quodam & aperto schismate diuelleret; *Moretonum* quendam, sacrificulum Anglicanum, eo fine submisit, vt *Northumbriæ, Westmerlandiæq;* Comitibus, quorum clientelæ permagni tum Pontificiorum greges in boreali huius regni parte innitebantur, auctoritate plenâ ac Papali denunciaret; [a] *Elizabetham* Reginam *hæreticam esse* (ipsosque propterea à nullam cum ea in rebus ciuilibus, nedum sacris commercium habere oportere) quod *ob eam causam omni dominio & potestate excidisset: nec eos illius legibus aut mandatis deinceps obedire cogi.*

[a] *Sand. lib. 7. de visib. monarch.*

His illi hortatibus accensi exercitum quater [i] millenûm peditum, sexcentorumque equitum conflârunt, ad tuendam conscientiæ suæ libertatem, religionisque statum immutandum sparso interim in vulgus sermone, *se ad id negotij*

[i] *Stowin annal. 12. Eliz.*

suscipien-

ſuſcipiendum neceſſitate quàdam compulſos, ne forte Principes exteri, quorum minùs intereſſet, maiore cum periculo Reipub. idem facere tentarent. Veruntamen hiſce copijs non ita multò pòſt ad deditionem coactis, pauciſque admodum coniurationis principibus extremo ſupplicio mulctatis, cæteri Pontificiæ religionis viri, qui turbis illis ciuilibus neutiquam ſeſe immiſcuerant, ſingulari Maieſtatis ſuæ bonitate & clementiâ, priſtinam libertatem ſartam, illæſamque retinuerunt.

At *Pij Quinti* animum efferatum nec Reginæ benignitas flexit, nec coniuratorum ſuorum fregit infortunium. Intellecto quippe conatus ſuos non aliam ob cauſam ſperato effectu caruiſſe, quàm *quia Catholici omnes nondum probè cognouerant Elizabetham hæreticam declaratam eſſe*, haud ita multò poſt bullam quandam euulgauit, in qua *de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine declarauit prædictam Elizabetham hæreticam*,

k *Sand. lib. 7. de viſib. monarch.*

Anno Dom. 1570. 12. Eliz.

hæreticam, & hæreticorum fautricem; eiq; adhærentes anathematis sententiam incurrisse: Quinetiam Regni iure, nec non omni & quocunque dominio, dignitate, priuilegioque priuatam: Itemq; proceres, subditos, & populos dicti regni, ac cæteros omnes, qui illi quomodocunque iurauerant, ad iuramenta huiusmodi, ac omni prorsus dominij, fidelitatis, & obsequij debito perpetuo absolutos: præcipiens, & interdicens, vniuersis, & singulis proceribus, subditis, populis, ne eius mandatis & legibus auderent obedire sub pœna anathematis. Hanc bullam quo & latius Romanæ factionis hominibus innotesceret, & fidem apud eos indubitatam mereretur, *Romæ* imprimendam curauit, firmatam chirographo Notarij publici, sigilloque ipsius curiæ munitam: ea verò demùm in *Angliam* transmissa, à *Peltono* quodam, homine Romanæ superstitioni miserè addicto, portæ Episcopalis latij *Londini* affixa est.

Et quanquam ista anathema-

tum

tum fulmina à *Pio Quinto* iactata, facta sunt * *vt sonitus spinarum ardentium sub ollâ*, & instar vaporis aut fumi euanuerunt; *Gregorius* tamen XIII. qui *Pio* isti in Pontificatu proximè successit, eandem hanc bullam denuò confirmauit; * Collegium alterum *Romæ* fundauit, alterum *Duaci* auxit mercede ac stipe annuâ, vt tenebrionibus transfugisque *Anglicanis* receptaculo essent, vbi primùm seditiosâ quâdam theologiâ imbuti (id quod testantur scripta celeberrimorum illius sectæ oraculorum, m *Bristoi* & *Alleni*) postea in hoc regnum clanculùm submitterentur; atque isthic homines docerent, bullis censurisque papalibus obtemperandum esse, renunciandum fidei suæ & officio erga supremam Maiestatem, & cuicunque demùm potestati siue exteræ, siue domesticæ, quæ ad Reginam solio pellendam concitari posset, opem sedulò ferendam.

* Eccles. 7.

* An. 1578. 14. Eliz.

m *Vide Bristot motiu.* 15. 40. & *Allen. Defens. Angl. Cathol.* c. 4.

Horum transfugarum princi-

pes & coryphæi fuerunt *Campianus*, & *Parsonius*, Iesuitæ; qui *Gregorij* XIII. iussu & auspicijs reuersuri in hoc regnum, ab eo priùs impetrârunt, vt *Pij Quinti* bulla prædicta, quam & ipse confirmauerat, in eum sensum exponeretur, n *ac si Reginam quidem & Hæreticos obligaret; nequaquam verò Catholicos, rebus sic stantibus; sed tum demùm quum facultas haberi posset eam publicè exequendi.* His itaque artibus instructi traiecerunt in *Angliam*; eodemque tempore *Sanderus* in *Hiberniam*, cum exercitu à Pontifice misso, ad suppetias rebelli *Desmontio* ferendas. Et quemadmodum *Sanderus*, vi, & armis hominum corpora subigere conatus est; ita illi vicissim argumentorum technis & laqueis animas irretire: neque dolo successus defuit: plerique enim ipsorum fraude inducti non solùm Ecclesiæ nostræ cætibusque publicis valedixerunt, sed etiam ciuili quam Principi debebant obedientiæ penitus renunciârunt.

n *Huius interpretationis instrumenta nonnulla apud Papistas deprehensa.*

1580.

ciârunt.

Cùm itaque, per clandeſtinas haſce Ieſuitarum, ſacrificulorumq; molitiones, magis magiſque indies Maieſtatis ſuæ ſubditi à vero Dei cultu dilaberentur; neque eo contenti, à fide etiam & obedientiâ ciuili perfidiosè deſciſcerent; quæ tamen erat Maieſtatis Regiæ benignitas, & moderatio, eorum nemini propterea vitam, hæreditatem, libertatemvé imminutam voluit; ſed tantum ex decreto *Parliamenti* mulctam quandam pecuniariam ijs irrogauit, quamdiù ſacris conuentibus intereſſe recuſarent: edictumque inſuper promulgauit, *de fugitiuis in patriam reuocandis, qui prætextu ſtudij in locis tranſmarinis degentes, nihil aliud quam peſtem patriæ & perniciem meditabantur.* Ann. 1581. 24. Eliz.

Veruntamen iſti ſcelerum artifices, reique publicæ faces, & furiæ, necquicquam hâc ratione comprimi aut ſedari potuerunt: quin potiùs creuerunt indies, eóq;

tandem impietatis & audaciæ prouecti sunt, vt profligatos quosdam homunciones, *Ardennum*,
*1582.25.Eliz. * *Parreinum*, alioſque eiuſdem monetæ filios *Belial*, ſpe & pollicitatione ſalutis æternæ conduxerint, ad vim ſacratiſſimo Principis capiti
1583.26. Eliz. inferendam; Regique *Hiſpaniæ* (qui iam tum noſtris ceruicibus imminebat) auctores extiterint, irrumpendi in hoc regnum; adiectâ ſpe certâ, fore è noſtratibus Papiſtis, qui ſe illius partibus illicò adiungerent, copijſque, quas ipſe huc ſuis nauibus apportâſſet, cum auxilio præſtò adeſſent.

Atque hæ quidem pluſquam immanes & barbaræ Ieſuitarum fugitiuorumque ſacerdotum machinationes, pietatis & zeli ſuco obtectæ, à Sereniſſimâ illâ Maieſtate, poſt tot annorum tam ſtupendam patientiam, vix aliquando extorſerunt illud *Parliamenti* de-
1584.27.Eliz. cretum; *quòd ſi qui Ieſuitæ, aut Sacerdotes alij in locis tranſmarinis Romano ritu initiati, ad hoc regnum denuò*

denuò accederent, ij proditorum loco haberentur, & vt læsæ Maiestatis rei extremo supplicio afficerentur.

Iam nec ista seditionum monstra, à Papistis, eorumque principibus, Iesuitis, & Sacerdotibus, peruerso Romanæ idololatriæ reuocandæ zelo conflata, sapientissimum Regem *Iacobum* latuerunt; & idem etiam probè intellexit, quanto iure & merito consultissima, quæ ipsi præcesserat, Regina prædictas leges sanxisset, ad eorundem conatus in posterum reprimendos. Itaque cùm & ipsi primo huius Regni ingressu, ex animi sui iudicio grauissimo, constantique fide veritatis, certum, deliberatumque esset, beatissimæ Sororis suæ vestigijs inhærere, quantumque homini fas erat, Papismi tenebras plusquam Ægyptiacas purâ Euangelij luce dispellere; fieri non potuit, quin pro Regiâ illâ, quâ noller, ingenij sagacitate, & prudentiâ, facilè conijceret, in se suumque caput ac

dignitatem ab eiuſdem factionis hominibus ſimilia poſſe tentari. Veruntamen is, quem natura iam olim ad humanitatem finxerat & miſericordiam, ratus illud maximè ſibi laudi fore, ſi o *malum bono vinceret*, quod ſuadet Apoſtolus: 1603. Initio ſtatim regni, Ieſuitas, Sacerdoteſque omnes, qui tum vinculis detinebantur, liberauit: poſt, iis qui in obſcuris regni angulis hîc illîc deliteſcebant, poteſtatem fecit, vt, qui eſſent, palàm abſque periculo faterentur, dummodò ad ſtatutum diem regno excederent: Cæteris verò Papiſtis, qui communionem noſtram in rebus ſacris detrectabant, quicquid pecuniæ eo nomine per leges debebatur, vltrò remiſit; pleroſque eorum equeſtri dignitate auxit, liberrimo in aulam ſuam aditu & alloquio dignatus eſt, paribuſque omninò tùm honoribus tùm beneficijs cumulauit, atque illos, à quibus religione ac fide longiſſimè diſſidebant. Hoccinè fuit in homines

o Rom. 12.

afflictos

afflictos & proſtratos crudeliter ſæuire, aut nouâ aliquâ & inauditâ Tyrannide ad defectionem cogere?

PHILALETHES. *Ego verò nihil hîc minùs quàm tyrannidem video: nam iſta potiùs illorum animos pellicere debuerunt, vt fidem illius Maieſtati firmam ac ſolidam præſtarent, qui ita legum minas, & vindictam ipſorum ſcelere meritiſſimam, in pietatem miſericordiamq; prorſus indebitam commutauerant.*

THEODIDACTVS. Eſt quidem, fateor, p *clementia Regis quaſi imber ſerotinus*; plurimumque interdum valet ad hominum animos, quantumuis alioqui duros & agreſtes, emolliendos. Verùm ea fuit *Romanenſium* quorundam feritas, & rabies pluſquam canina, vt illo ipſo tempore, quo ſingulari hâc Regiæ Maieſtatis gratiâ vberrimè fruebantur, conjurationem inierint, nouitate miram, crudelitate barbaram, exemplo inauditam; quâ Regem ipſum, Regi-

p Prou. 16. 15.

namque, & ſtirpem regiam, cum vniuerſis Regni ordinibus, in ampliſſimâ *Parliamenti* domo congregatis, vno ictu pulueris tormentarij corriperent, & horrendo quodam internecionis genere, in minutiſſima fruſta diſcerperent.

PHILALETHES. *Nullamnè iſtius ſceleris autores profligatiſſimi, incœpti ſui rationem aut cauſam attulerunt?*

THEODIDACTVS. Nullam planè, præter furioſum & fanaticum Romanæ religionis propagandæ zelum; quo quidem inſanire eos omnes qui ſuperſtitioni illi quoquo modo addicti ſunt, non eſt charitatis ſuſpicari: & eſt tamen prudentiæ vereri, ne teneantur adhuc nonnulli, damnatis hiſce ſuperſtites. Vt itaque inter hos & illos probè diſtingueretur; iuramentum illud fidelitatis (ex quo initium ſumpſit hæc noſtra diſceptatio) præcipuè excogitatum eſt.

PHILALETHES. *At qui eò impietatis*

impietatis prolapsi sunt, vt manum in Christum Domini immittere *non vereantur, ijdem forsan horrendi periurij crimen parum aut nihil morabuntur; ideoq; mihi videtur isthuc iuramentum ad seditionis authores detegendos non admodum profuturum.*

THEODIDACTVS. Immò verò, iuramentum sanctissimum vinculi genus est; quod arcanâ quadam religione, & metu diuinitus incusso, ipsa hominum corda, sensusque intimos tam arctè obstringit; vt plerique hominum, tametsi ad cætera flagitia duri & obfirmati, in eo tamen violando summopetè concutiantur & exhorrescant. *Sæpissimè* (inquit q *Augustinus*) *homines, de quarum adulterio suspicantur, ad iusiurandum prouocant coniuges suas: quod vtique non facerent, nisi crederent etiam illas, quæ non timuerunt adulterium, timere posse periurium: Quia & reuerà nonnullæ impudicæ, quæ non timuerunt illicito concubitu viros suos falle-*

q Cont. mendac. ad Consent. c. 21.

re,

re, ijſdem viris, quos fefellerunt, timuerunt Deum teſtem fallaciter adhibere. Iam iſta, quæ vxori cum marito eſt, nuptialis copula, figuram quandam habet expreſſamq; imaginem illius coniunctionis, quæ ſubditis cum Principe, quoad finem obedientiamq; ciuilem, intercedit: Nimirùm vtraque arctiſſimâ quadam vnione conſtat, penèque indiuiduâ, & vt hinc [r] vir vxoris, ita illinc [ſ] Princeps ſubditorum caput meritiſſimè appellatur. Sicut igitur *Auguſtini* temporibus, res ipſa docuit, vxores nonnullas periurium in Deum, plùs quàm fraudem & perfidiam in maritos, exhorruiſſe; ita nunc eos, qui fidem Principi datam fallere pro nihilo habent, tamen ipſo peierandi metu aliquantulum commoueri poſſe cenſendum eſt.

r 1.Cor.11.3.
ſ 1.Sam.15.17.

PHILALETHES. *Vllumnè extat ſuperiorum ætatum memoriâ exemplum conſimilis iuramenti ad fidem ſubditorum erga Principem explorandum comparati?*

THEOD.

THEODIDACTVS. Eiuſdem prorſus ſententiæ iuramentum ante annos mille in *Hiſpaniâ* vſurpatum eſt, varijſque celeberrimorum conciliorum decretis *Toleti* confirmatum. *Quum enim* [t] *multarum gentium, vt fama erat, tanta extaret perfidia animorum, vt fidelitatem ſacramento promiſſam Regibus obſeruare contemnerent, & ore ſimularent iuramenti profeſſionem* (en ipſos æquiuocantes Ieſuitas!) *dum retinerent mente perfidiæ impietatem*: Statuit quarta Synodus *Toletana* (id quod in alijs ibidem habitis [u] concilijs poſteà repetitum eſt) vt [x] *Quicunque ex ipſis, vel totius Hiſpaniæ populis, qualibet commutatione vel ſtudio ſacramentum fideiſuæ quod pro patriæ gentiſque ſtatu vel conſeruatione Regis ſalutis pollicitus eſt, temeraret, aut Regem nece attrectaret, aut poteſtate regni exueret, aut præſumptione tyrannica regni faſtigium vſurparet, anathema eſſet in conſpectu Dei Patris & Angelorum, atque ab Eccleſia Catholica, quam*

[t] Concil. Toletan. 4. can. 74.

[u] Concil. Tolet. 5. 6. 10.

[x] Can. 74.

quam prophanauerat, haberetur extraneus.

PHILALETHES. *Ecquid hoc iuramentum commune habet cum eo quo de fidelitate Regiæ Maiestati præstandâ apud nos iuratur?*

THEODIDACTVS. Paria sanè & gemella omnia! quod ex eo facilè perspicies, si iuramenti nostri formulam tibi è libello quem præ manibus habeo, recitauero: ea verò sic se habet ad verbum.

EGo A. B. *verè & sincerè agnosco, profiteor, testor, atque denuntio, ex conscientiâ meâ, coram Deo & mundo, quod supremus dominus noster, Rex* IACOBVS, *verus est & legitimus Rex huius regni, aliarumque omnium Maiestatis sue ditionum ac terrarum; & quod Papa nec à seipso, nec per auctoritatem aliquam Ecclesiæ, sedisue Romanæ, nec per vlla alia media, cum quibuscunque aliis, aliquam potestatem habeat, vel auctoritatem Regem deponendi, aut aliqua*

Maiestatis

Maiestatis sue regna vel dominia in alium transferendi, aut alicui Principi extraneo autoritatem concedendi, vt ipsum, eiusue dominia molestet, aut inuadat; aut aliquos subditorum eius illâ, quam Maiestati sua debent, obedientiâ, & subiectione exonerandi: aut quibusuis eorum licentiam vel facultatem dandi, vt arma contra ipsum gerant, tumultus excitent, aut aliquam vim aut damnum Maiestatis sue persone, statui, vel regimini, aut aliquibus eius subditis intra sua dominia inferant.

Item, iuro ex corde, quòd non obstante aliquâ declaratione, vel sententiâ Excommunicationis, aut deprivationis, factâ, vel concessa, aut in posterum facienda, vel concedenda, per Papam, vel successores eius, vel per quamcunque autoritatem derivatam, seu derivari pretensam ab illo, vel ab illius sede, contra dictum Regem, heredes, aut successores suos, vel quacunque absolutione dictorum subditorum ab obedientia sua; fidelitatem, veramq; obedientiam Maiestati

ieſtati ſuæ, hæredibus & ſucceſſoribus ſuis præſtabo: Ipſumq; & ipſos pro virili meâ parte contra omnes conſpirationes, & impetus quoſcunq; qui in perſonam illius, vel illorum, eorumque coronam, aut dignitatem, ratione vel pretextu alicuius ſententiæ vel declarationis, aut aliàs facti fuerint, defendam: omnemq; operam impendã, vt Maieſtati ſuæ, hæredibus, ac ſucceſſoribus ſuis detegam, notaſque faciam, omnes proditiones, & proditorias conſpirationes, quas contra illum, aut aliquos illorum factas cognouero, vel audiuero.

Præterea iuro, quòd ex animo horreo, deteſtor, & abiuro tanquam impiam & hæreticam, hanc damnabilem doctrinam & propoſitionem; quòd Principes à Papâ excommunicati, vel depriuati, poſſint à ſuis ſubditis vel alijs quibuſcunque iure deponi, aut occidi.

Vlteriùs etiam credo, & in conſcientiâ mea pro certo habeo, quòd nec Papa, nec quiſquam alius poteſtatem habeat me ab hoc iuramento, aut aliqua

qua eius parte absoluendi: quod iuramentum agnosco idonea plenaq; auctoritate esse mihi legitimè ministratum; omnibusq; indulgentijs ac dispensationibus in contrarium renuncio. Atque hæc omnia planè, ac sincerè, agnosco, & iuro, iuxta expressa verba per me hîc prolata; & iuxta planum ac communem sensum & intellectum eorundem verborum, absq; vlla æquiuocatione, aut mentali euasione, aut tacita reseruatione quacunque. Hancque recognitionem facio ex corde, voluntariè, & verè, in vera fide hominis Christiani. Ita me Deus adiuuet.

PHILALETHES. *Est quidem inter iuramentum isthuc, atque illud superius tot synodis* Toleti, *confirmatum, si rem ipsam spectes, accurata quædam harmonia, atq; concentus. Veruntamen illud breuius, contractiusque; isthuc paulò fusius videtur, & in plures velut ramusculos ac propagines artificiosè diductum. Quocirca pergratum mihi feceris, si rem omnem ad certa quædam capita reuocaueris, ex quibus totius iuramenti*

vim

vim & ſententiam plenius articulatiuſque percipiam.

THEODIDACTVS. Illud verò faciam quàm potero expeditiſſimè. Imprimis duo ſunt in vnoquoque iuramento præcipuè aduertenda: Alterum, materia, ſiue res illa, in quam iuratur; alterum forma, moduſque iurandi. Quod ad modum ſpectat, illud ſolummodò exigitur in hoc iuramento vt fiat *planè & ſyncerè; abſq; vlla æquiuocatione, mentali euaſione, aut tacitâ reſeruatione quâcunq;*: hoc eſt, vt Prophetæ verbis vtar, [y] *in iuſtitiâ, iudicio, & veritate*: ſecùs quàm [z] *Arrius* ille infamis hæreticus dicrâſſe fertur; qui quærenti Imperatori, num vellet *Nicenæ* fidei, quæ ipſius hæreſin de abnegatâ Chriſti diuinitate damnauerat, ſubſcribere, continuò ſe facturum reſpondit: poſcente verò Imperatore (quòd fidem eius quodammodò ſuſpectam haberet) vt in ipſius Synodi verba iuraret; confeſſionem quandam hæreticam & ſuam

y Ierem. 4. 2.

z Socrat. hiſt.

suam composuit, eamque subsignatam sinu abdidit; ac tum demum, cogitatione in hanc quam ipse secum habuit, intentâ, iurauit se verè & ex animo subscripsisse. Quod dum faceret perfidus simul perditusq; hæreticus, aut nesciuit miser, aut meminisse noluit, * *Quacunque verborum arte quisq; iuret, Deum tamen qui conscientiæ testis est, ita hoc accipere sicut ille cui iuratur intelligit.*

* *Isidor. Hispal. Senten. l. 1. c. 31. Bern. de inter. Dom. c. 15.*

Iam res ipsa huic iuramento subiecta, cuius vberiori magisque distinctâ notitiâ te imprimis imbui velle intelligo, videtur in subiectas hasce theses commodissimè posse distribui.

Supremus D. noster Rex Iacobus *verus est & legitimus Rex huius regni, cæterarumq; omnium Maiestatis suæ terrarum ac ditionum.* 1

Papa nec iure suo, nec authoritate Ecclesiæ, sedisue Romanæ, nec vllo alio modo, vllius hominis alterius ope & adminiculo, potest Maiestatem Regiam deponere, Regnone exuere. 2

3 *Papa non potest Maiestatis sua regnum aliquod vel dominium in alium transferre.*

4 *Papa non potest autoritatem concedere alicui Principi extraneo, vt Maiestatis sua dominia inuadat.*

5 *Papa non potest Maiestatis sua subditos fide & obedientia, qua ipsi debetur, exoluere.*

6 *Papa non potest licentiam facere vni aut pluribus Maiestatis sua subditis, vt arma contra ipsum gerant.*

7 *Papa non potest efficere vt liceat alicui ex Maiestatis sua subditis, Regia persona, vel statui, vel eius subditis quibuscunque vim inferre.*

8 *Tametsi Papa sententiâ suâ & iudicio Regiam Maiestatem excommunicauerit, aut deposuerit, aut subditos eius obedientiâ soluerit, ij tamen adhuc tenentur fidem suam & obedientiam illi perpetuò præstare.*

9 *Si Papa Maiestatem Regiam sententiâ suâ excommunicauerit, vel deposuerit; ipsius tamen subditi tenentur personam eius, & dignitatem, aduer-*

sus

ſus impetus quoſcunque, vel etiam occultas coniurationes, propugnare, atq; defendere.

Si Papa aduerſus Maieſtatem Regiam vel Excommunicationis vel depriuationis ſententiâ uſus fuerit; tenentur nihilo minùs ſubditi eius, coniurationes proditioneſque omnes, quas in illum factas audiuerint, aut cognouerint, reuelare. 10

Hæreticum eſt, & deteſtabile affirmatu: Principes à Papâ excommunicatos, poſſe à ſubditis ſuis aliiſue aliquibus regno aut vitâ priuari. 11

Papa poteſtatem non habet Maieſtatis ſuæ ſubditos ab hoc iuramento fidelitatis, eiuſue parte aliquâ abſoluendi. 12

PHILALETHES. *Ex his ſanè theſibus tam diſtinctè explicatèque propoſitis, quid in vniuerſo hoc iuramento potiſſimùm contineatur, multò luculentiùs, quàm ante cognoui. Verum, vt officio meo erga Regiam Maieſtatem, ſicubi opportunum fuerit, cumulatè ſatisfaciam;*

faciam; ista quæ dicis, non intelligere solùm, sed & memoriæ mandare vehementèr expeto. Quod quidem faciliùs fecero, si libuerit tibi quæ adhuc numero quodam, & turbâ proposuisti, ad pauciora quædam capita, ac veluti fontes revocare.

THEODIDACTVS. Nec id quidem factu difficile est. Etenim suprema illa potestas, quam in Serenissimo Rege nostro agnoscimus, duobus veluti fundamentis innititur: Altero, quòd, *cùm auctoritatem suam solè Deo acceptam referat, superiorem vtique qui in ipsum animaduertere possit, excepto Deo neminem agnoscat:* Altero, quòd *officij vinculum, quo Maiestati suæ subditi ad ipsum tenentur, perpetuum sit, soluique sine piaculo non possit.* Hisce duobus capitibus (si id priùs concedatur, quod initio positum est [*supremum Dominum nostrum* Iacobum *esse verum & legitimum Regem huius Regni, cæterarumque omnium Maiestatis suæ terrarum ac ditionum*]

num] quandoquidem id vel * furiosissimi Regij iuris oppugnatores palàm ac liberè profitentur) cætera omnia quæ ex iuramento fidelitatis copiosè distributèq; proposui, liquidò videntur contineri.

Vt itaque à priori exordiamur, quùm id Deo familiare sit, vt, sicubi Regibus impijs legumque suarum contemptoribus; vehementiùs indignatur; ijs, quemadmodum *Sauli* & *Rehoboamo*, *Regni scissuram*, familiæque suæ cladem & interitum minitetur: consequens est, ista omnia, *Regem deponere*, *transferre Dominia*, *vel eius fines hostili more invadere*, inter grauissima vltionis & vindictæ genera ponenda esse. Quapropter, si Maiestas Regia superiorem qui in ipsum animaduertere possit, excepto Deo, neminem habeat; certè nec Papa tanquam ipso superior, vllo modo potest eum *deponere*, *transferre eius dominia*, *aut fines ipsius hostiliter invadere*, quæ secundæ, tertiæ, quartæque

* *Hæ iuramenti partes veræ sint quod Iacobus sit legitimus Rex Angliæ, Scotiæ, Hiberniæ, &c. Becanus contra. Angl. cap. 3. Quilibet Catholicus Anglus profitetur Maiestatem suam esse verum & legitimum Regem. Parson. Iudicio de Apol. part. 1. num. 22.*

theſeos mens eſt, & medulla.

PHILALETHES. *Eodemnè Regiæ poteſtatis fundamento cæteræ omnes, quas recenſuiſti, theſes continentur?*

THEODIDACTVS. Nequaquam verò! ſed potiùs ſecundo illo nituntur principio, quod *officij vinculum, quo Maieſtatis ſuæ ſubditi ad ipſum tenentur, perpetuum ſit, ſoluique ſine piaculo non poſſit.* Id tibi palàm fiet, ſi præcipuas illius officij partes, quod Principi à ſubditis debetur, veluti compendio quodam recitauero. Hîc autem quo præceptore meliùs vtemur, quàm Deo ipſo, qui illas in ſacris literis accuratè deſcripſit.

Etenim commune illud Dei præceptum [[a] *Declina à malo, & fac bonum*] per vniuerſa vitæ officia diffunditur, ſiue ea ſint Domino à ſeruis, ſeu parenti à liberis, ſeu Principi denique à ſubditis præſtanda. In eo verò quod ſubditorum proprium appellaui, *malum* à quo tantoperè declinari debet,

[a] Pſal. 36. 28.

bet; primùm *actionis* est; nec enim licet Principem [b] *tangere*, saltem noxio aliquo tactu, aut violento, nec in sacram eius personã [c] *manum immittere*, nec vel [d] *oram chlamydis præscindendo* timorem ei aliquem pudoremuè incutere: tùm *linguæ & sermonis*, siquidem [e] *principi populi non est maledicendum*: postremò *mentis & cogitationis*, nam [f] *ne in cogitatione quidem Regi detrahendum est*. Pari ratione, quod à subditis *bonum* exigitur ratione sui erga Principem officij, primum in *actione* versatur, vt ad Regale subsidium [g] *tributa conferant*, vt eius prælia cum *Ioabo* fortitèr depugnent, vt cum *Dauide* eius hostes quantocunque vitæ suæ periculo insequantur: tum *verbis* etiam & *sermone*, vt cum [h] *Mardochæo* nefaria *Bigthanis* & *Tereshi* consilia tempestivè detegant, *precesque* & [i] *supplicationes* pro incolumitate Regiâ deuotè fundant: postremo ipsa *mente* atque *affectu*, vt Regem quâ par est veneratione

[b] Psal.104.15.
[c] 1.Sam.24.7.
[d] Ibid.vers.6.
[e] Exod.22.28.
[f] Eccles.10.20.
[g] Rom.13.6.
[h] Ester 2.22.
[i] 1.Timoth.2.

colant & prosequantur, idque ex
animo & l *propter conscientiam*,
tanquam, m *Christum Domini*, sa-
cram *Dei* n *ordinationem & minis-*
trum, aut potius terrestrem quen-
dam & mortalem o *Deum*. Id enim
est p *propter Deum subijci*, q *timere*
Deum, & *Regem honorificare*, si
quis Deum imprimis timeat, à quo
r *Reges regnant*, thronique eorum
perpetuò stabiliuntur.

l Rom.13.5.
m Esay 45.1.
n Rom.13.2.
o Psal.81.6.
p 1.Pet.2.13.
q 1.Pet.2.17.
r Prou.8.15.

Iam si potentissimi Regis nostri subditi ex officio quod supremæ eius Maiestati debent teneantur, ne sacratissimæ illius personæ vim inferant, sed quibus possunt modis etiam cum vitæ suæ periculo subueniant; ne linguis illi detrahant aut maledicant, sed potius fausta omnia precentur, & quicquid ei struitur insidiarum detegendo, studiosè consulant: ne denique mente aut animo malam de ipso opinionem foueant, sed ex intimo cordis affectu venerentur, vt Dei ipsius in terris vices obeuntem: si istius etiam *officij*

vinculum

vinculum (quod ſecundo Regiæ poteſtatis fundamento aſſeritur) *perpetuum ſit, ſoluiq; ſine Piaculo non poſſit*; certè quantumuis Papa id ſibi arroganter ſumat, vt Maieſtatis ſuæ ſubditos fide data liberet, & iuramento ſoluat; vt licentiam eis concedat, vel arma contia ipſum ferendi, vel quamcunq; vim inferendi; vt denique ipſam Maieſtatem Regiam excommunicet, & quod in ſe eſt, deponat: hæc tamen omnia, ſicut facta impia & nefaria, ita ipſo iure prorſus nulla ſunt; nec, millies tentata, efficere poſſunt, quin maneat ſubditorum officium, quo tenentur, ne Maieſtatem ſuam regno aut vitâ ſpolient, neue ſacratiſſimæ eius perſonæ, coronæ, aut dignitati vim inferant; ſed aduerſùm impetus quoſcunque tueantur & defendant, coniurationes contra ipſum factas detegant, omnemque illi fidem & obedientiam officioſe præſtent.

PHILALETHES. *Iam planè video*

video duabus hiſce poteſtatis ac iuris Regij columnis, quicquid vniuerſæ iſtius iuramenti moli & machinæ ſuperſtruitur, appendi: Et quamuis ipſe pro certo habeam, vtriuſque veritatem firmiorem eſſe, quàm vt poſſit aduerſariorum viribus expugnari; quo tamen armatior in eorum tela, & incurſus prodeam, cupio ex te audire, quibus illa fulcris, & fundamentis præcipuè innitantur.

THEODIDACTVS. Dabo iſthuc quidem lubentiſſimè ſtudio & voluntati tuæ. Itaque, ſi placet, ab eo initium ſumemus; quod *Supremus Dominus noſter, Rex* IACOBVS, *auctoritatem ſuam ſoli Deo acceptam referens, ſuperiorem qui in ipſum animaduertere poſſit, excepto Deo, neminem habeat, aut agnoſcat.*

Huic veritati imprimis fauet vetus iſtius regni mos & conſuetudo. *Bractonus* enim, qui ſub *Henrico* tertio viginti annos ſummi Iuſticiarij munere defunctus eſt

est, veteres *Angliæ* ritus & institutta commemorans, [a] *Sunt* (inquit) *sub Rege liberi homines, & servi, eius potestati subiecti; & omnes quidem sub eo, & ipse sub nullo, nisi tantùm sub Deo.* Idemque rursus: *Si ab eo peccatur (quum Breue non currat contra ipsum) locus erit supplicationi quòd factum suum corrigat & emendet; quod quidem si non fecerit, satis erit ei ad pœnam, quòd Dominum expectat vltorem. Nemo enim de factis suis præsumat disquirere; multò minùs contra factum suum venire.* Neque hoc aliud priuilegium est, quàm quod à Deo ipso Regiæ Maiestati tribuitur. [b] *Ego moneo te* (inquit illo per *Ecclesiasten*) *vt os Regis obserues, & præcepta iuramenti Dei. Ne festines recedere à facie eius, neque permaneas in opere malo; quia omne quod voluerit, faciet: Et sermo illius potestate plenus est, nec dicere ei quisquam potest, Quare ita facis?* Luculenta verò & præclara iuris Regij prædicatio;

[a] *Bracton de leg. & consuet. Ang. l. 1. c. 8. num. 5.*

[b] *Eccles. 8.*

tio;

tio; ex quâ conſtat, quemadmodum Reges ſubiecti ſunt Deo, vtpote cui [c] *obediendum eſt potiùs quàm hominibus*; ita inſuper ſoli Deo ſubiectos eſſe, nec quenquam mortalium ſuperiorem agnoſcere, qui ab ijs factorum aut rationes exigere poſſit, aut pœnas.

[c] Act.5.29.

Nec verò iſtam diuinæ veritatis particulam à *Salomone* ſolùm, ſed & à patre eius *Dauide* traditam accepimus; qui cùm altiſſimum Regiæ dignitatis faſtigium ſolius Dei iudicio ſeueriſſimo ſuppoſitum intueretur, in illas ſancti doloris voces & lamenta prorupit: [d] *Tibi Domine, tibi ſoli peccaui. Tibi ſoli* (inquit [e] *Ambroſius*) *Rex vtique erat: nullis ipſe legibus tenebatur; quia liberi ſunt Reges à vinculis delictorum: neque enim vllis legibus ad pœnam vocantur, tuti imperij poteſtate: Homini ergo non peccauit, cui non tenebatur obnoxius*, ad pœnam, ſed ad monitionem tantùm, aut etiam obiurgationem

[d] Pſal.51.6.
[e] Apolog. Dauid cap.4. & lib.2. Epiſt.7. Epiſt.& ſerm.16.in Pſal. 118. Cui aſſent. Arnob. Caſſiod. Beda. Euthymi in 31. Pſal. & Dydim. Cyrill, Nicetas in Aurea catena in 50. Pſalm.

tionem

tionem ipsius Dei nomine & autoritate suscipiendam.

Quocirca *Nathan* Propheta, quum præfatione illâ priùs vsus fuisset (*Hæc dicit Dominus*) f *monuit Regem Danidem, vt per pœnitentiam peccata sua expiaret; non tulit in eum sententiam, quâ tanquam adulter & homicida* iuxta legem *morti addiceretur.* Si enim eiusmodi aliquam *Nathan* in *Danidem* tulisset sententiam, vtique potestatem habuisset ipsum & vitâ, &, quod ex eo pendebat, regno priuandi: at hoc ideò solus Deus iure potest auferre, quia solus contulit. Nam à quo tandem habent Principes vt splendore Regio tanquam dij quidam in terris cæteris hominibus præluceant? Respondet Deus per Propheram: g *Ego* (non alius quispiam ex creaturis, sed ego ipse) *dixi, Dij estis.* Et quemadmodum verbo ac voluntate meâ factus est mundus, ita vos eodem verbo ad mundi imperium & regimen designati.

f Leo. 4. 2. 97. c. Nos si competitur.

2. Sam. 12.

g Psalm. 81. 5.

signatis. Quis illis sceptra contulit, & diademata? nimirum *Excelsus* ille, qui h *dominatur in regno hominum, & cuicunque voluerit, dat illud.* Quis in solio & purpurâ collocauit? Ipsa eadem manus *Omnipotentis*, i *Reges* (vt habet vulgata editio) *collocat in solio.* Quis denique in ipsâ Regnorum suorum moderatione regit & moderatur? k *Per me* (inquit Dominus) *Reges regnant, & conditores legum iusta decernunt:* hoc est, ipsius solâ vi & autoritate, qui m *Rex est omnis terræ.* Et vt ad singula veniamus; annon Deus per *Nathanem* Prophetam *Dauidi* suggerit; n *Ego vnxi te in Regem super Israel?* Annon fatetur *Salomon*, se *à Domino* o *firmatum collocatumque super solium Dauid patris sui?* Annon ipsius Dei nomine *Ieroboamo* edixit Propheta *Ahias* p *Ego dabo tibi decem tribus?* Neque ipsum solummodò ius Regni & potestas, sed & quæcunque eius iuris propria sunt aut consequentia

h Dan. 4. 22.
i Iob. 36. 7.
k Pro. 8. 15.
m Psal. 46. 7.
n 2. Sam. 12. 7.
o 1. Reg. 2. 24.
p 1. Reg. 11. 31

ab

ab eodem fonte proueniunt. Nam & q *coronam* regiam, & r *vnctionem*, & *ſceptrum*, & ſ *ſolium* Deus ſuo iure ſibi vendicat; quæ autem hiſce omnibus ornantur perſonæ, tam ſacræ ſunt, ac diuinæ, vt ipſi *Dei* t *Angeli*, u *filijq; Altiſſimi* meritò appellentur.

q Pſal.20.3.
r Pſal.88.20.
ſ 2.Paral.9.8.
t 2.Sam.14.17.
u Pſal.81.6.

PHILALETHES. *At ſi Principum tam ſacræ ſint perſonæ, eorumque autoritas ita quemadmodum dicis à Deo tota deriuetur; quî fit, vt in ſacris literis nonnulli eorum, quos modò nominâſti, Regum à populo creati dicantur, ſuamque autoritatem velut ab ipſorum ſuffragijs & electione conſecuti? Nam de* Saule *quidem legimus*, x *perrexiſſe* omnem populum in Galgala, ibique eum feciſſe Regem coram Domino. *Quin &* Dauidem y viri Iudæ in Regem ſuper domum Iuda, z ſenioreſque Iſrael in Regem ſuper Iſraël vnxiſſe *memorantur.*

x 1.Sam.11.15.
y 2.Sam.2.4.
z 2.Sam.5.3.

THEODIDACTVS. a *Salomonem Zadok Sacerdos, & Propheta Nathan*

a 1.Reg.1.

Nathan vnxerunt in Regem: & idem tamen vnctus est à Domino; alioqui non tam *Christus Domini*, quàm *Zadoki* & *Nathanis Christus* fuisset. Vnxit inquam Dominus *Salomonem*, tanquam ipsius rei autor & substantiæ, qui Regiam illi potestatem contulit: vnxerunt *Zadok* & *Nathan* vt cæremonijs præfecti, qui potestatem hanc à Deo collatam indicarunt: Neque enim exterior ista olei profusio suam Regibus largitur autoritatem (quandoquidem & absque vnctione [b] *Cyrus*, & ante vnctionem inuentam nonnulla ex [c] *Patriarchis* pro eâ, quam in familias suas obtinebant, potestate, *Christi Domini* appellabantur:) sed tantùm dominatus cuiusdam signum est, & indicium; propterea quòd oleum, si eidem cum alijs liquoribus vasi ingeratur, ad locum summum suâpte vi subuolet continuò, & aspiret.

[b] Esay. 45. 1.
[c] 1. Paral. 16. 22.

Quum itaque Seniores *Iudæ* & *Israelis Dauidem vngerent in Regem*,

gem, id tantùm volebant, vt Regem factum significarent, non vt ad regnum ius adderent; quippe quod iam ante solius [d] Dei iussu & designatione collatum est.

[d] 1. Sam. 16.

Similiter & *Saul*, à Deo priùs *vnctus in Principem super hæreditatem suam*, à Deo populi precibus & importunitati concessus, à Deo immediatè per sortilegium (sicut [f] *Matthias* ad Apostolatum) electus: certè Regnum suum, eiusque iura omnia à Deo obtinuit, non à populo; qui tamen, post hæc omnia, illum * *Regem fecisse* dicuntur; siue electionem à Deo factam comprobando; siue admittendo eum in possessionem administrationemq; Regni, quem *filij Belial* per contemptum impiè reiecerant. Hic itaque populi actus, hoc institutum fuit; non vt *Sauli* ius novum regnandi facerent, sed facultatem iuris sui, quod à Deo habebat, exercendi conferrent. Quum enim ex speciali Dei lege & mandato debuerint

[e] 1. Sam. 10. 1.

[f] Act. 1. 26.

* Heb. *Thamlic.* Constituere Regem. *Est verbum tertiæ coniugationis, quod cum efferat duplicem actionem, propriè significat, facere regnare; & regnare est regiam exercere potestatem; quasi diceret, fecerunt, vt regiam potestatem exerceret: Iesuita Pineda lib. 1. cap 2. de rebus Salomon.*

g Deut.17.15. *Iudæi*, illum g *Regem constituere, quem Dominus Deus suus elegisset*, cuique ipse prius autoritatem Regiam demandâsset; consequens est vt illorum Principes *à cœlo, non ab hominibus*, à prouidentiâ diuinâ, non ab iurâ ventoque populari, suam traxerint dominandi potestatem.

Et quemadmodum in donis illis spiritualibus excitandis quibus solet Deus pro suâ benignitate piorum animos exornare, neque externum *Pauli plantantis* ministerium, neque etiam *rigantis Apollinis* quicquam valet, sed h 1.Cor.3.7. h *Deus est, qui dat incrementum*; ita in ciuili hâc quam Deus Principibus impertit, potestate deferendâ, votum populi & consensus nihil impedit, quo minùs ea tota & integra largitori Deo tribuatur.

PHILA. *Esto iam! sacrosancta illa Principum potestas authorem populum non habeat: sæpissimè tamen euenit, vt ea vel à maioribus*

successione

ſucceſſione quadam & ſerie deriuetur; vel vt præmium fortitudinis, virtutiſq; bellicæ, poſt arma legitimè ſumpta, victori cedat. Hæc ſi vera ſunt, quî tandem affirmas illam à ſolo Deo immediatè conferri?

THEOD. Succeſſionis ordo, legitimique belli exitus, habent ſanè titulum quendam, ex quo in alicuius Regni poſſeſſionem iure deſcenditur: Veruntamen iſta autoritatis Regiæ fontem primarium non attingunt. Sicut enim calor, & humor, & frigus, ſiccitaſque, & quæ ex horum omnium mixtione oritur, corporis noſtri ordinata temperies (dum intra vterum maternum mirabili naturæ artificio formamur) præparationem quandam habent, accommodationemque corporis, ad ipſam animam ſuſcipiendam, cuius artifex eſt, & i *Creator, Deus*: Ita ad imperium capeſſendum idoneos quodammodo reddit ius *Succeſſionis*, aut *Victoriæ*; ipſius tamen poteſtatis autor primarius

i Eccles. 11.7.

ſolus Deus merito cenſetur. *Inde illis poteſtas, vnde ſpiritus*, (inquit k *Tertullianus*) & ante ipſum m *Irænæus*; *Cuius iuſſu naſcuntur homines, eius iuſſu conſtituuntur Principes*: hoc vero eſt, ſolius Dei, qui n *animas* (vt eſt in ſententijs) *infundendo creat, & creando infundit.* Iam quemadmodum iſta Principum poteſtas à ſolo Deo, tanquam autore, promanat; ita eiuſdem benè vel malè adminiſtratæ ratio ſoli Deo, non mortali alicui creaturæ, reddenda eſt. Vnus ille Reges in ſolium euehit; idemque vnus, quum libuerit, euectos deprimit rurſus, ac deturbat.

k *Apolog.c.30.*

m *Lib 5.contr. hæreſ.*

n *2.Sent.diſt 17*

PHILAL. *Annon Sacerdotes apud* Iudæos *ipſis Regibus præfuerunt, ita vt & delinquentes punire, & ſi opus eſſet, Regno ſummouere potuerint?*

THEOD. Nequaquam vero; ſed ipſi potius Regibus ſubiecti, ſi quid commiſiſſent, eorum ſententiâ & iudicio plectebantur. Ita

Abimelech

Abimelech Sacerdos ſe Regis ſeruum profitetur. De ſe enim loquutus; o *Ne ſuſpicetur* (inquit) *Rex aduerſus ſeruum ſuum rem huiuſcemodi:* Rurſumque ad *Saulem* verba faciens; *Non enim ſciuit ſeruus tuus quicquam ſuper hoc negotio.* Ac ne iſta forſan hominis meticuloſi videantur, *Saulem* Tyrannum ſubmiſſius quàm par erat alloquentis, ipſe *Dauid*, Rex pientiſſimus, Sacerdotem p *Zadok* ſeruum ſuum appellauit: Nec minori iure vſus eſt *Salomon*, quum primatus ſui ſibi probe conſcius, q *Abiatharem* ſacerdotio ſummo exuit, eique *Zadokum* ſubrogauit.

o 1. Sam. 22. 15

p 1. Reg. 1. 33.

q 1. Reg. 2.

PHILA. *Habet certe contextus,* r Eiecit Solomon Abiathar, vt non eſſet Sacerdos Domini: *verùm iſthuc à nonnullis* Solomoni *non vt Regi, ſed vt Prophetæ tribuitur; quòd in eodem contextu protinùs ſequatur,* vt impleretur ſermo Domini, quem locutus eſt ſuper domum Heli.

r 1. Reg. 1. 27.

THEOD. Immo vero *eiecit*

Salomon Abiathar, non eo adductus, vt prophetiæ verba adimpleret; sed quod is aduersus Regnum suum cum [s] *Adonia* conspirâsset. Etenim verba illa (*vt impleretur sermo Domini*) non rationem facti continent, sed euentum: qui quidem à Prophetâ prædictus est, non tamen ab eo præstitus, vt Propheta. Siquidem facienda prædicere, non prædicta facere, Prophetarum est. Alioquin & milites illi qui in vestimentum Christi sortem miserunt, (vt [t] *Scriptura* scilicet *impleretur*) Prophetæ extitissent: & *Herodes* ipse vates, dum [u] vaticinio *Ieremiæ*, infantes *Bethleemiticos* trucidando, respondit. Multa, quæ in hanc sententiam dici possent, lubens prætereo; quod videam ex ipsâ *Iesuitarum* scholâ nonnullos huius controuersiæ arce & propugnaculo sponte decedere, fassos nimirum vltrò & ingenuè, *sacerdotes Iudaicos suis Regibus fuisse subiectos*. Ita enim primipilaris quidam

[s] 1.Reg.1.

[t] Ioh.19.24.

[u] Matth.2.17.

dam illius cohortis : [x] *In veteri* (inquit) *Testamento sub lege Naturæ vel Mosis, summi sacerdotes Regibus subdebantur.*

[x] *Salmer. in tract. 63. de potest. Eccl. & Sæcul.*

PHILAL. *At ego alios audiui Romanarum partium studiosos, qui hos ipsos* Iudæorum *sacerdotes Regum solijs præficerent, eumque in finem exempla quædam adducerent è Scripturis : Primùm* [z] Azariæ *sacerdotis summi, qui octoginta alijs sacerdotibus stipatus Regem* Oziam, *lepra percussum, quòd* incensum Domino adolęuisset, [a] strenuè *aggressus est; eumq; templo per vim pulsum, & iuxta legem* [b] Leuiticam *ciuitate exire coactum,* [c] regnandi *demùm* authoritate *priuauit : Tùm etiam* [d] Iehoiadæ, *qui, dum sacris præfuit,* Athaliam *Reginam interfici curauit, quòd* [e] impium Baalis cultum fouisset, *eiq;* Ioash *Regem suffecit.*

[z] *2. Paral. 26.*

[a] *Allen. defens. Angl. Cath. cap. 5*
[b] *Leuit. 13.*
[c] *Bellar. l. 5. de Rom. Pont. c. 8.*
[d] *2. Reg. 11.*
[e] *Bellar. l. 5. de Rom. Pont. cap. 8.*

THEOD. Ista verò ab *Azaria, Iehoiadaq;* sacerdotibus gesta, si ex sacris literis ad historiæ fidem describerentur, parùm profectò

facerent ad imperium ſacerdotum in Principes ſtabiliendum. Primùm enim Scriptura non dicit *Azariam* cum *Ozia* Rege *congreſſum eſſe*, aut eum *templo per vim expulisſe*. [f] Compulſus ille quidem eſt vt exiret (necquicquã tamen aduitente *Azaria*) ſola Dei manu, qui ipſum *lepra percuſſerat:* Quod verò dicitur *Azarias* Pontifex cum reliquis Sacerdotibus [g] *feſtinatò illum templo expulisſe*; id ([h] *Ioſepho* interprete) de voce ſolummodò & hortatu accipiendum eſt: cuius rei rationem affert [i] *Chryſoſtomus: Nam Sacerdotis* (inquit) *eſt tantùm arguere, liberamq; præſtare admonitionem: non mouere arma, non clypeos vſurpare, non vibrare lanceam, nec arcum tendere, nec iaculum mittere, ſed tantùm arguere, & liberam præſtare admonitionem.*

f 2. Paral. 26. 20.

g Ibid.

h *Antiq. Iudaic. li. 9. ca. 11. quem ſequitur Caietanus in 2. Paral. 26. Vid. lepra Sacerdotes Regem leproſum ad feſtinè egrediendum monent.*

i *De verbis Iſaiæ vid. dom. Hom 4.*

Neque verò *Oziam Azarias* regnandi autoritate priuauit, quã certum eſt eum ad extremum vſque ſpiritum retinuiſſe. Quippe

ſedecem

k *sedecem annorum erat quum reg-* k 2.Reg.15.2.
nare cepisset, & quinquaginta duo-
bus annis regnauit in Hierusalem:
m sexagesimo verò octauo ætatis m *Ioseph.lib.9.*
anno extinctus est. Et quantumuis *Antiquit.ca.11.*
ei ob lepram, iuxta præscriptum
legis, n *seorsim habetanti*, surroga- n 2.Reg.15.5
tus sit filius *Iotham*, o *ad regendam* o 2.Paral.26.
domum Regis, & iudicandum popu- v. 21.
lum terræ, haud tamen *regnauit*
Iotham pro eo, aut ius imperij sibi
arrogauit, donec ipse *Ozias* p *cum* p Ibid.ver.23
patribus suis dormiuisset.

PHILA. *Satis, opinor, huic*
exemplo Azariæ *pro rei veritate*
respondisti: Verùm illud Iehoiadæ
paulò nodosius videtur, maioriqué
implexum difficultate.

THEOD. Vtriusque sanè par
est, & æquè facilis solutio; quod
tibi liquidò ostensurus sum, si vel
ista placeat in memoriam reuoca-
re.

Primùm, defuncto *Ahazia* q fi- q 2.Reg.8.
lio *Ioramí*, & r Rege *Iudæ*, matrem r 2.Reg.9.
eius *Athaliam*, s *omne semen Re-* s 2.Reg.11.
gium interfeciſſe, excepto *Ioaſh*
filio

22.Reg.11.2. filio *Ahaziæ*, quem ipſius amita *Iehoſheba* vxor *Iehoiadæ* ſacerdotis, clam ſubduxerat è medio filiorum Regis, qui neci deſtinabantur, eumq; ſex annis abdiderat in domo Domini.

Tum; *Iehoiadam*, non vt Sacerdotem ſummum, ſed vt Regis ex contractâ affinitate patruum, ac Tutorem; nec etiam ſolum, ſed

u 2.Par.23.1,7. u *aſſumptis Centurionibus, congregatiſq; Leuitis de cunctis vrbibus Iudæ,*

x Ibid.v.11. *& Principibus familiarum Iſrael,* x *eduxiſſe Ioaſh filium Ahaziæ, illumque diademate ornaſſe*, & in regnum quod ei tum iure hæreditario, tum ipſius Dei conſilio, debebatur, adſciuiſſe.

z 2.Par.23.14, 15. Poſtremo; z quum in hunc modum *Ioaſh* imperio potiretur, eius authoritate fretum Pontificem, *Athaliam* iſtam, quæ regnum per ſcelus occupauerat, neci addixiſſe: atque ita cruentam illam belluam non tam *Iehoiadæ* ſacerdoti, quam *Ioaſh* vero illius regni hæredi, inſolentiæ ſuæ pœnas dediſſe.

PHILA.

PHILAL. *Iam plane intelligo, eos qui mitram diademati, hoc est, ſacerdotium Regiæ poteſtati conantur anteferre, parum admodum ſubſidij habere ex veteri Teſtamento; ſed neſcio an ex nouo poſſit aliquid ſaltem afferri, quod præpoſtere huic ſubiectioni in ſpeciem fauere videatur.*

THEOD. Si Reges ante aduentum Chriſti ſupremam autoritatem, cum in Sacerdotes, tum in omne genus homines, ſuis ditionibus ſubiectos, obtinuerunt; non eſt veriſimile hanc poteſtatem à Chriſto poſteà ſublatam eſſe aut aliqua ex parte imminutam. *Audite Iudæi & gentes* (inquit [a] *Auguſtinus* ſub nomine & perſonâ Chriſti) *audi Circumciſio, audi præputium, audite omnia regna terrena: Non impedio dominationem veſtram in hoc mundo: Regnum meum non eſt de hoc mundo, ſed cœleſte eſt*, ſed ſpirituale. Quapropter [b] *Chriſtus leges ſuas non ad hoc induxit, vt politias euerteret, ſed*

[a] *Tract. 115. Ioannem.*

[b] *Chryſoſtom. in 13. ad Rom.*

sed vt meliùs instituerет, dicente *Chrysostomo.*

Iam inter cætera illius decreta, quæ summâ semper religione obseruari voluit, annon hoc sanctum est & sollenne ipsius *Pauli* ore promulgatum, [c] *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit?*

Rom.13.1.

PHILAL. *Quas demùm potestates intelligis?*

THEOD. Eas nimirum, quæ gladium portant, quibusque tributum ex iure debetur. Vnde [d] *Augustinus, Chrysostomus, atque omnes ferè veteres intellexerunt Paulum hîc loqui* tantùm *de potestate sæculari.*

Iesuita Pere- [illegible] disp.10.in [illegible] ad Rom.

PHILAL. *At qui sunt illi, qui potestatibus hisce sæcularibus subijciuntur?*

THEOD. *Omnis* omnino *anima,* [e] *etiamsi Apostolus sit, si Euangelista, si Propheta, quisquis tandem fuerit.* Nam id *Paulus* suo exemplo testatur, dum se [f] *ad tribunal Cæsaris stare* affirmat, à quo (inquit) δεῖ με κρίνεσθαι, *oportet me iudicari;*

Chrysost.in 13 [illegible] Rom.cui [illegible] Theophyl. [illegible] cumen. as- [illegible] tiuntur.

Act.25.10.

dicari; cuiuſque ſententiæ me optimo iure ſubiectum agnoſco.

Nec mirum, ſi *Paulus Cæſari* hoc in genere primas tribuerit, cui iam ante ipſius magiſter Chriſtus tributum penſitârat; idemque confeſſus fuerat; *Pilatum*, minorum gentium Magiſtratum, vnius ſcilicet prouinciolæ præſidem, *g potestatem in se habere*, eamque *datam desuper*. g Ioan 19.

Ita *Pontifex noſter æternus*, quicquid in ſe mortale erat, aut creatum, ciuilium poteſtatum imperio officioſe ſubmiſit, quem ſequutus Apoſtolorum Princeps *S. Petrus*, ipſos compresbyteros ſuos, quos hortatur ad h *paſcendum gregem Dei*, monet alibi, vt i *Regi, tanquam præcellenti, ſubijciantur*. h 1.Pet.5.2. i 1.Pet.2.13.

PHILAL. *At his duobus Apoſtoli præceptis, quibus monet Preſbyteros, primùm vt* paſcant gregem Dei, *tùm, vt* Regibus ſubijciantur, *videtur haud ſatis inter ſe conuenire. Nam & Reges ipſi, quicunque Chriſto*

Christo dederunt nomina, ipsius gregis oues censendi sunt, ac proinde

Heb.13.17. k *suis pastoribus, qui animarum saluti inuigilant, obedire & subiacere debent. Quod si Regum sit Pastoribus obtemperare, qui fieri potest vt hi illis vicissim subijciantur?*

2. Sam.5. 2. m THEOD. *Vniuersa tribus Israel* (in quibus & ipsa Leuitarum Sacerdotumque familia numeranda est) hoc à Deo *Dauidi* dictum confirmârunt, *Tu pasces populum meum Israel.* Quin & ipse

2.Sam.24. 7. *Dauid* populum vniuersum n *oues suas* appellat. Quapropter & Reges in suo genere Pastores sunt; & subditi quicunque, etiam ipsi Sacerdotes, ad eorum gregem & ouile pertinent.

Dauid cum Angelum vidisset percutientem in plebem, ait, Ego peccaui, & ego pastor malignus egi, & hic grex quid fecit? Ambros. Epist.28.

PHILA. *Isthuc verò mihi non tollit, sed auget dubitationem. Nec enim facilè capio, qua ratione possint Reges, Sacerdotesque, esse sibi inuicem, & mutuo pastores.*

THEOD. Diuerso plane sensu & sententiâ. Nam *oues Pastor* (inquit o *Chrysostomus*) *magna potestate*

o *Lib 2. de Sacerdotio.*

ſtate cogere ad perferendam morborum curationem queat, quùm non ſuſtinent ſponte; eaſque ad feracia & tuta paſcua compellere ſi vaga depaſcantur ſterilia & abrupta loca. Et huius quidem generis Paſtores, tranſlato vocabulo, Reges appellantur, qui externâ quâdam vi, & terrore ſupplicij ſubditos in ordinem cogunt. At *Epiſcopi*, ſiue Preſbyteri (vt idem loquitur p *Chryſoſtomus*) *homines, & rationales Chriſti oues, ſuadendo non vim afferendo, commouere debent, vt ſe curari ſinant.* p *Ibid.*

Quemadmodum itaque Chriſtianos omnes q *ſibi inuicem ſubiectos eſſe oportet*, ad reprehenſiones, monitioneſque fraternas, ſi opus fuerit, ſuſtinendas; ita ipſorum Principum eſt obedire Paſtoribus animarum, quamdiu pro Chriſto legatione funguntur, eiuſque diuina conſilia, prout ſui muneris eſt, aperiunt. Quod ſi illorum miniſterio Reges edocti, purum Dei cultum ſuâ autoritate promulgârint, q 1.Pet.5.5.

mulgârint, eumque publicè vſurpandum præceperint; poſſunt & ipſi, Paſtores ſuos, ad huiuſmodi iuſſa præſtanda, vi, & ſupplicio compellere.

Princeps in exteram aliquam regionem ſuâ naue, ſuis remigibus profecturus, in illo itinere curſuque maritimo gubernatoris conſilio ac voluntati ſe ſubmittit: qui tamen ſi ab officio volens diſcedat, poteſt idem in caput eius, libertatem, aut fortunas ſeueriſſime ſtatuere. Pari iure in Eccleſia (quam veteres nulli rei frequentiùs quàm naui aſſimilarunt) Principes ad cœlum iter facientes, minutiſſimis Dei ſeruis ipſius voluntatem purè exponentibus morem gerere oportet: quod ſi iſti pro diuinâ veritate ſuos errores & mendacia propinârint, tam Principibus fas eſt eos punire, quàm illis nefas reſiſtere.

Vt itaque verbo dicam: Principes obtemperare debent conſilio

filio diuino, per eius legatos ad animarum salutem patefacto: quæ res infiniti sanè ponderis, & precij, quod eorum plerunque [a] sequatur ministerium, *nihil in hoc sæculo excellentius sacerdote, nihil Episcopo sublimius reperiri*, asserit [b] *Ambrosius*. Quæ verò Principibus ab ipsis Dei ministris debetur obedientia, in ea consistit, vt pœnis illorum temporalibus se coercendos tradant; qui tamen ipsi nulli iudicio humano subiiciuntur. Quocirca [c] *Tertullianus*, communi Christianorum omnium nomine verba faciens; *Colimus* (inquit) *Imperatorem sic, quo modo nobis licet, & ipsi expedit, vt hominem à Deo secundum; & quicquid est, à Deo constitutum, solo Deo minorem.*

[a] Ioan. 20.

[b] De dignitat. Sacerd. c. 3.

[c] ad Scapulam.

PHILALETHES. *Ecquid præterea Ecclesiæ primitiuæ Patres huiusmodi primatum in Imperatoribus sui temporis agnouerunt?*

THEODIDACTVS. Planè omnes, quibus incidit eâ de re scribendi occasio. [d] *Optatus, Super*

[d] Lib. 3. contra Parmen.

Imperatorem (inquit) *non est nisi solus Deus, qui fecit Imperatorem.* [e] *Chrysostomus* de Imperatore *Theodosio: Non habet parē vllum super terram, summitas & caput omnium super terrā hominum.* [f] *Cyrillus* ad *Theodosium* iuniorem scribens; *Vestræ* (inquit) *serenitati nullus status est æqualis*, nedum superior. [g] *Agapetus* de Imperatore *Iustiniano* asserit, eum *homine quolibet sublimiorem habere dignitatem*: [h] *Non se habere in terris quenquam altiorem.*

[e] *Hom. 3. ad pop. Antioch.*

[f] *Epist. ad Theodos. præfixa lib. aduersus Iulian.*

[g] *Parænet. num. 1.*

[h] *Ibid. num. 21.*

PHILAL. *Si Patres antiqui tam diuersis Ecclesiæ temporibus (nam ab* Optato *ad* Agapetum *ducenti pene anni numerantur) eâdem prorsus sententiâ, atque ijsdem fere verbis, Imperatoriam dignitatem extulerunt; quo demùm tempore cœpit Romanus Pontifex se Imperatore superiorem venditare?*

THEODIDACTVS. Haud certè quingentis proximis post Christum annis: Eo enim tempore *Pelagius* Episcopus Romanus, eius nominis primus, ita *Childebertum Gal-*

liæ

lia Regem affatur: l *Quanto nobis studio & labore satagendum est, vt proferendo suspicionis scandalo, obsequium confessionis nostræ Regibus ministremus, quibus nos etiam subditos esse sanctæ scripturæ præcipiant!* Sed neque sexcentis à Christo annis; etenim sub id tempus m *Gregorius Magnus*, Episcopus etiam Romanus, piè confessus est, *potestatem supra omnes homines, Dominorum suorum pietati cœlitus datam esse:* posteaque seipsum *omnium hominum* numero accensens, *Ego* (inquit) *iussioni subiectus:* ac ne vox illa fictæ potiùs humilitatis, quàm conscientiæ aut officij videretur, subijcit; *Vtrobique quod debui, exolui; qui & Imperatori obedientiam præbui, & pro Deo, quod sensi, minimè tacui.* Quin immò, nongentis demùm à Christo annis, ea permansit Imperatorum in Episcopos Romanos potestas & iurisdictio; vt in scelera prorumpentes, ipsâ nonnunquam sede Episcopali deiecerint; quemadmodum *Otho*

l *C. Epist. 16 ad Childeb. apud Bin. tom. 2 concil. pag. 633.*

m *Lib. 2 epist. 61.*

Imperator *Ioannem* 22. ob vitæ impuritatem & nequitiam Pontificatu exuit.

PHILALETHES. *At quæ primùm ætas Episcopum Romanũ ita exultantem, ferocientemq; vidit, vt ipsa Imperatorum iura auderet inuadere, eosque sceptro ac diademate Regio spoliare?*

THEODIDACTVS. Nimirum ea, quæ post mille demum annos ab ascensu Christi insecuta est. Etenim *Gregorius* septimus, qui aliâs *Hildebrandus* appellabatur, [n] anno circitèr 1073. in pontificatũ adscitus, prosanum isthuc & inauditum facinus, aduersus *Henricum* quartum Imperatorẽ, primus attentauit.

[n] *Bella in chr.*

Lego, & relego (inquit [o] *Otho Frisingensis*, scriptor ætate proximus *Hildebrando*) *Romanorum Regum, & Imperatorum gesta; & nusquam inuenio quenquam eorum, ante hunc, à Romano Pontifice excommunicatum, vel regno priuatũ.* Et certè infœlici eorum hominum exitu, qui in Imperatore isto abdicando primas

[o] *Lib. 6. c. 35.*

mas tenebant, facilè terreri poterant Episcopi Romani, ne eiusmodi furiosis conatibus in posterum se immiscerẽt. Etenim *Rodulphus Suevia* Dux, quẽ (hortatu *Gregorij* septimi) nomulli Principes *Germania* imperij riualem constituerant, dum aduersus *Henricum* quartũ Imperatorem dimicabat, manu suâ dextrâ truncatus est; ex quo quidẽ & alijs vulneribus quum iam miserã animã efflaturus esset, p *abscissam dextram intuitus ad Episcopos, qui forte aderãt grauitèr suspirans dixit; Ecce hæc est manus quâ Domino meo Henrico fidem sacramento firmaui.* Sed & ipse *Hildebrandus* dum Imperatori huic deijciendo totus incubuit, Romanorum suorum voto & suffragijs *Pontificatu deiectus est; tandemq; q *in extremis positus, ad se vocauit vnum ex Cardinalibus, quem multum diligebat præ cæteris, & confessus est Deo, & sancto Petro, & toti Ecclesiæ, se valdè peccàsse in pastorali curâ, quæ ei ad regendum commissa erat; & suadente Diabolo*

p *Vrsper an.* 1080

* *Sigeb. an.* 1084.

q *Sigeb. ad ann.* 1085.

contra humanum genus iram & odium concitâſſe: Quippe facinus iſthuc *Hildebrandi* quo *Henricum* imperio priuauit, inſtar turbinis alicuius aut procellæ, [r] *tot mala, tot ſchiſmata, tot tàm animarum quàm corporum pericula inuoluit; vt ſolum* (quod ait *Otho Friſingenſis*) *ex perſecutionis immanitate, ac temporis diuturnitate, ad humanæ miſeriæ infœlicitatem ſufficeret comprobandam.*

[r] *Lib. 6. ca 36.*

PHILALETHES. *Egregium verò ac nobile par exemplorum; quorum vtroque illud Sapientis dictum comprobatur:* [ſ] Time Dominum & Regem: & cum ſeditioſis ne commiſcearis; quoniam repentè conſurget perditio eorum, & ruinam vtriuſque quis nouit?, *At enim vniuerſâ hâc diſſertatione id tantum egiſti, vt priori illi poteſtatis Regiæ principio fidem faceres, quòd nimirum,* autoritatem ſuam ſoli Deo acceptam referens, ſuperiorem, qui in ipſum animaduertere poſſit, excepto Deo, neminem habeat.

[ſ] *Pro. 24. 21.*

Cupio

Cupio iam vt secundo parem operam impendas, quo asseritur, vinculum illud officij, quo Maiestatis suæ subditi ad ipsum tenentur, perpetuũ esse, soluiq́; sine piaculo non posse.

THEODIDACTVS. Præcipuæ rationes, ex quibus seditiosi filij *Belial* sacratissimum isthuc fidelitatis vinculum solui posse contendunt, vel ad Principum personas spectant, grauiore aliquo crimine notatas, cuiusmodi sunt, *Tyrannis, Infidelitas, Hæresis, Apostasia*; vel ad Episcopi Romani iudicium atque sententiam, qualia sunt, *Dispensationes, Excommunicationesque*, ab ipso denunciatæ.

PHILALETHES. *Et quî tandem probas subditorum obsequium non tolli immoderatâ Principum sæuitia ac tyrannide?*

THEOD. Quid? Annon *Saul* manifestam exercuit tyrannidem, quum [t] *insidiatus est animæ Davidis*, eiusque [u] *vitam quæsiuit*, [x] *qui in omnibus seruis suis fidelis extiterat*, quemq́; ipse tandẽ confessus

t 1.Sam.24.12.
n 1.Sam.22.23.
x 1.Sam.22.14.

y 1.Sam.24.18 est, y *bona sibi pro malis tribuisse?*

Annon idem supra modum saeuus & crudelis, quùm nullâ in re laesus, aut lacessitus, *Doego* mandauit,

z 1 Sam.22. 18.19. vt z *irrueret in Sacerdotes Domini, & trucidaret octoginta quinque viros vestitos Ephod lineo:* Nobe *autẽ ciuitatem Sacerdotum percuteret in ore gladij; viros, & mulieres & parvulos, & lactantes, bouemque, & asinum, & ouem in ore gladij?*

Tot certè Innocentium sanguis, tam crudeliter effusus, non potuit non diuinam inclamare vindictam; vtpote cui mors ipsa debebatur, ex speciali Dei lege & mandato (*Quicunque effuderit humanum sanguinem, fundetur sanguis illius.*) Verùm tamen *Dauid*, homo minimè priuatus, aut plebeius; sed ipsius Dei iussu designatus ad regnum, sed exercitus Regij dux & antesignanus, sed Regi denique ipsi affinitate coniunctissimus, quùm *Saulem* veluti constrictum manibus teneret, eique suaderetur à seruis, vt comprehensum interficeret, ita illis

illis respondit: [a] *Propitius sit mihi Dominus, ne faciam hanc rem Domino meo, Christo Domini, vt mittam manum meam in eum, quia Christus Domini est*: posteàque ipsi *Sauli*, [b] *Ab impijs* (inquit) *egredietur impietas; manus ergo mea non sit in te.* Et rursum *Abishalo*; [c] *Ne interficias eum: quis enim extendet manum suam in Christum Domini, & innocens erit?* Hanc *Dauidis* erga *Saulem*, *Israelitæ* erga *Israelitam*, pietatem & obseruantiam, quo Christianis ipsis commendatiorem reddat, elegantèr describit [d] *Optatus. Occasionem* (inquit) *victoriæ Dauid habebat in manibus: incautum & securum aduersarium sine labore poterat iugulare, &, sine sanguine & conflictu multorum, poterat bellum mutare in eadem: & pueri eius, & occasio suadebant: ad victoriam opportunitas hortabatur. Stringere iam caperat ferrum: ire iam caperat armata manus hostibes in iugulos: sed obstabat plena diuinorum memoria mãdatorum: hortantibus*

[a] 1 Sam. 24. 7.
[b] *Ibid. ver.* 14.
[c] 1 Sam. 26. 9.
[d] *Lib. 2. aduers. Parmenianum.*

tibus ſe pueris, & occaſionibus contradicit; tanquam & hoc diceret: Sine cauſa me, victoria, prouocas; fruſtrà me in triumphos inuitas: Volebã hoſtem vincere: ſed prius eſt diuina præcepta ſeruare: Non, inquit, mittam manum in vnctum Domini: Repreſſit cum gladio manum; & dum timuit oleum, ſeruauit inimicum.

PHILALETHES. *Videtur ſanè ipſo Seruatoris decreto ſatis expreſſè cautum, ne eorum, qui inimicè nobiſcum agunt, capiti aut fortunis inſidiemur.* e Diligite (*ait ille*) inimicos veſtros; beneſacite his qui oderunt vos, & orate pro perſequẽtibus, & calumniantibus vos.

e Mat. 5. 44.

THEODIDACTVS. Enimuero *decretum* illud, ſiue *mandatum* Chriſti iure appellas. Ipſa præfatio quâ iſtic vtitur, (Ἐγω λέγω ὑμιν hoc eſt, *ego vobis edico, ſtatuo, decerno,*) ſatis eſt ad vim legis ſtabiliendam: quod verò proximè ſequitur (*vt ſitis filij Patris veſtri qui in cœlis eſt*) ad alendum obſequij ſtudium, quod huic legi debetur, ſummam

mam habet efficaciam. Quantumuis ergo Reges & Principes immanitate, sæuitià, aut tyrannide se nobis inimicos præstiterint, quemadmodum olim *Saul Dauidi* (de quo loquens *Abishai*,[f] *Conclusit*, inquit, *Deus inimicum tuum in manus tuas*) ijs tamen & animo [g] bene velle, & lingua benedicere, & reipsa benefacere oportet. Si enim ista pietatis officia priuato cuilibet ex Seruatoris mandato debeantur; multò magis eadem Principibus, Magistratibusque, qui publicam personam sustinent, tribuenda sunt. Quocircà vas illud electum, *D. Paulus*, monens vt [h] *obsecrationibus, orationibus, postulationibus*, cuiuis hominum statui benè precemur; illicò meminit *Regum, atque omnium qui in sublimitate constituti sunt*, tanquam eorum, qui peculiari quodam modo precibus nostris esse debeant apud Deum commendati. Similitèr & [i] *Tertullianus*, quúm docuisset, homines, Christianæ philosophiæ instituto, *malè velle*, *malè*

f 1 Sam. 26 8.

g *Saluator tria præcipit inimici exhibenda: quorum primum de legere, ad Cor pertinet, Secundum nempe Benefacere ad Opus, tertium bene dicere* i. *benè precari & orare ad linguam. Iansen. ca. 40. Conc.*

h 1. Tim. 2. 1.

i *Apol. 1. cap. 36.*

malè facere, malè dicere, malè cogitare de quoquam ex æquo vetari: ex illo colligit, *quod in neminem licet, eò forsitan magis nec in ipsum, qui per Deum tantus est, licere, hoc est in* Imperatorem.

PHILALETHES. *De quo tandem Imperatore loquitur* Tertullianus?

THEODIDACTVS. De *Severo* vti arbitror; eius enim sub imperio *Tertullianum* floruisse testis est [l] *Hieronimus*.

[l] *in Catalogo.*

PHILALETHES. *Numquid is inter Tyrannos numeratur?*

THEODIDACTVS. Planè & Tyrannus fuit, & infidelis, & Christiani nominis hostis acerbissimus, qui ecclesiam [m] *quintâ post Neronem persecutione excruciauit.*

[m] *Oros. & Baro. an. Christ. 205. acerbissimâ persecutione.*

PHILALETHES. *Video itaque* Tertulliani *sententiâ, non modò non Tyrannide, sed ne eâ quidem cum Infidelitate coniunctâ, solui illud obsequij vinculum, quod Principi à subditis debetur.*

THEO-

THEODIDACTVS. Isthuc verò ab autore cum antiquiori, tum magis idoneo, quam fuit *Tertullianus*, beatum Apostolum *Petrum* intelligo, facilè didiceris. Hic priorem suam epistolam conscripsit [n] imperante *Claudio*; eamque inscripsit contribulibus suis Iudæis, per [o] *Pontum, Galatiam, Cappadociam, Asiam & Bythiniam* dispersis; quæ tum regiones imperio Romano erant subiectæ: Etenim multis ante *Claudium* annis [p] *Pompeius Magnus* eas in prouinciarum formam redegerat.

[n] *Baro. tom. 11 anno 45.*

[o] 1. Pet. 1.

[p] *Sigon. Com. lib. 2. Sulpitij.*

Et quia seductores nonnulli (teste [q] *Iosepho*) libertatis tuendæ specie id egerant apud Iudæos, ne *Cæsari* tributum soluerent, neue mortalis cuiusquam imperium aut dominatum ferrent, tanquam qui soli *Deo* essent subiecti: Proinde eos hortatur *Petrus*, vt ita se *liberos* gerant, [r] *non quasi velamen habentes malitiæ, libertatem, sed sicut serui Dei, vt Deum timeant, sed & Regem honorificent;*

[q] *Iudaic. Ant. lib. 18. cap. 1. & lib. 2. de Bello Iudaic. C. 12.*

[r] 1. Pet. 2. 16.

&

& quanquam Magiſtratus ipſi homines ſint, eorumque inſtitutio, propterea quòd hominum perſonis adhæreat, *humana* dicatur *creatura*; ijs tamen [r] *ſubiecti ſint propter Deum*, à quo primò ſuam traxerunt autoritatem.

[r] *Ibid.* v. 13.

PHILALETHES. *Fieri non poteſt, vt Rex ille quem* honorandum *ſuadet* D. Petrus, *cuique* vt præcellenti *fratres ſuos Iudæos ſubiectos eſſe vult, alius fuerit quàm Imperator ille* Claudius, *quo* (*vt dixiſti*) *imperante*, *ſuam* Petrus *conſcripſit epiſtolam, eamq; incolis* Ponti, Galatiæ, Cappadociæ, Aſiæ, & Bithyniæ, *quæ omnes Romanæ ditionis erant, inſcripſit. Hunc autem Imperatorem iure optimo Regem appellare potuit*, *quùm* [s] Appiani *teſtimonio ſatis conſtet Romanos Imperatores ἔργα τὰ πάντα βασιλεῖς extitiſſe.*

[s] *Præfat. hiſtor.*

THEOD. Rectè id quidem & verè colligis: Itaque fatendum eſt Apoſtolum *Petrum* (quum [u] ipſe iam *Romæ* eſſet) Iudæos fratres ſuos hîc illîc diſperſos, hortatum

[u] *Baro. ann. 45. Rhem. in tab.*

hortatum esse, vt profano Infideli, eidemque Tyranno crudelissimo, subijcerentur. Etenim superstitiones ethnicas & idolorum cultum *Claudius* iste tam studiosè fouit, vt [a] vel minimo viso prodigio, supplicationes instituerit more maiorum: Tam verò ipsâ [b] *naturâ sæuus, & sanguinarius* extitit, vt *tormenta quæstionum, pœnasque parricidarum coram exegerit.* [c] *Salutatoribus scrutatores semper apposuit, & quidem omnibus, & acerbissimos*, nullo habito sexus aut ætatis discrimine: [d] *Gladiatorum (quos forte prolapsos iugulari iusserat) expirantium facies* summâ cum voluptate solitus est intueri. [e] *Libidinis in fœminas profusissimæ fuit*; [f] *Libertis & vxoribus tam miserè addictus, vt compendio cuiusque horum, vel etiam studio ac libidine, honores, exercitus, impunitates, supplicia largitus sit.* Huic tam infideli, tam immani, tam flagitioso Domino vt obedientiam præstent, Iudæos fideles Apostolus sedulò ac seriò hortatur.

[a] *Suet. cap. 22.*
[b] *Idem cap. 34.*
[c] *Idem cap. 35.*
[d] *Idem cap. 34.*
[e] *Idem cap. 33.*
[f] *Cap. 29.*

PHILAL.

PHILALETHES. *At quam tandem obedientiam? eamne quæ ſpecie duntaxat externâ & ſimulatione conſtat? aut quæ vi & neceſſitate coacta, etiam à nolentibus præſtari ſolet?*

THEODIDACTVS. Nequaquàm verò: Nam & *D. Paulus* ad *Romanos* ſcribens, qui ſub g eodem vixerunt Imperatore, iubet h *omnem animam poteſtatibus ſublimioribus ſubijci*, idque i *non ſolum propter iram*, aut vim, aut metum, *ſed etiam propter conſcientiam*; eò quòd l *Dei ordinatio* ſint, & *Miniſtri Dei*: Atque hoc illud eſt, quod idem alibi monet Apoſtolus, vt m *obediamus Dominis, ex ſimplicitate cordis; tanquam Deo, non hominibus placere cupientes.*

g Rhem. in tab. Paul.
h Rom. 13.
i verſ. 5.
l verſ. 2. & 4.
m Coloſſ. 3. Epheſ. 6.

Hæc ſacra & cœleſtis Apoſtolorum doctrina, ne piorum animis aliquando elaberetur, ſummâ ſemper diligentiâ ab Eccleſiæ primitiuæ patribus inculcata eſt. *Iuſtinus Martyr*, Chriſtianorum omnium nomine *Antoninum* Imperatorem infide-

infidelem, &[n] perſequutorem allo-
quens: [o] *Nos*, inquit, *ſolum Deum*
adoramus, & vobis in rebus aliis (non
coacti, ſed) *læti inſeruimus*. Similitèr
Auguſtinus: [p] *Poteſtates quæ ſunt, à*
Deo ordinatæ ſunt: Hinc eſt vt gentilẽ
in poteſtate tamen poſitum honorifice-
mus, licet ipſe indignus ſit, qui Dei or-
dinem tenens grátias agit Diabolo:
Poteſtas enim exigit, quia meretur
honorem, vtpote à Deo ordinata.

PHILAL. *Quod ſi infidelitas ad*
ſubditorum erga Principes officium in-
firmandum non valeat; quid de hæreſi
ſaltem & apoſtaſia ſentiendum eſt?

THEOD. *Conſtantius* certè, *Va-*
lens, & Valentinianus Iunior, Aria-
norum hæreſin palàm & apertè fo-
uebant: nec tamẽ leginus, ijs, ab or-
thodoxâ Chriſtianorum parte, tan-
quam iniuſtè imperantibus, renun-
ciatũ. Quod verò deterius eſt, *Iuli-*
anus, [q] *nonne extitit Apoſtata, iniquus,*
Idololatra? tamen milites Chriſtiani
ſeruierunt huic Imperatori infideli; &
quando dicebat, producite aciẽm, ite
contra illam gentem, ſtatim obtempe-

n *Perſecu. quarta ſub Antonin. Bellarm in Chronol.*
o *Apol. 2. ad Anton. Imper.*
p *Queſt. ex vet. Teſt. cap. 35.*
q *Auguſt. in Pſa. 124.*

rabant.

PHILAL. *Sunt qui iſthuc pro temporum ratione factum eſſe dicant, quòd vires ijs ad reſiſtendum deeſſent.*

THEOD. Immò ad reſiſtendum vires deeſſe non poterant, quandoquidem maxima pars exercitus *Iuliani* Chriſtiana permanſit; id quod ipſo defuncto facilè patuit ex communi militum voce ad *Ioninianum* eius ſucceſſorem. Quum enim conſpirantiſſimis omnium votis hunc ad imperium elegiſſent; ipſeq;, quòd eſſet Chriſtianus, ſe nolle diceret hominibus ethnicis & paganis imperare; [r] *Omnes vnâ voce confeſſi ſunt ſe eſſe Chriſtianos.* Quapropter non eſt credendũ viros hoſce fortiſſimos Apoſtatæ propterea obtemperâſſe, quòd ei viribus inferiores eſſent, eoque impares ad reſiſtendum; ſed potiùs (quod ait [s] *Auguſtinus*) *ſubiectos fuiſſe, propter Dominum æternum, Domino temporali*, illiuſque mandato ad huius obſequium impulſos.

r Ruffin. lib. 2. hiſt. cap. 1.

s in Pſal. 124.

Iam ſi ex officij ſui conſcientiâ teneantur ſubditi, vt ipſis Tyrannis, Infide-

Infidelibus, Hæreticis, Apoſtatis, qui principatum modò obtinent, alacres & læti inſeruiant: quâ demùm propenſione animi, quo ardore & ſtudio nos optimo pientiſſimoq; Regi noſtro par eſt obtemperare. Optimum dico, quòd, ipſius Dei ſimillimus, cuius vices in terris obit, opera ſua omnia clementiâ & miſericordiâ ſuauiſſimè perfundat; Pientiſſimum verò, quòd fidem antiquam & Catholicam, non Regiâ modò authoritate, ſed & *calamo ſcribæ velociter ſcribentis*, conſtantiſſimè tueatur, ac defendat.

Et tamen is eſt nonnullorum hominum Romanâ ſuperſtitione occœcatorum ſtupor, & amentia; vt prætenſis quibuſdam actibus Epiſcopi Romani, *Diſpenſationibus* putà aut *Excommunicationibus*, ab officio, quod tam pio & moderato Principi debent, facilè ſe patiantur abduci.

PHILAL. *Non ergo licet Epiſcopo Romano, vel ipſi legi quæ obedientiam exigit à ſubditis, vel iuramento quo ad eam præſtandam ſe ipſi ſponte obligârunt, diſpenſationem aliquam accom-*

modare, quæ vtriuſq; vim tollat, aut eneruet?

THEODIDACTVS. Primum id certò tenendum eſt: Ius naturale nullam Epiſcopi Romani diſpenſationem admittere; quippe quod *ab exordio rationalis creaturæ, immutabile permaneat:* Deinde neque legem Dei moralem;[u] *cuius præcepta ſunt omninò indiſpenſabilia.* Atqui verò officia ſubditorum erga Principes, cùm ab ipſo naturæ iure deriuantur, & communia nobiſcum habent incunabula (ſicut enim *filij*, ita & *ſubditi* naſcimur, quorum illud ſanguini à quo, hoc territorio in quo naſcimur, tribuendum eſt) tum etiam morali Dei lege præcipiuntur, præſertim verò quinto illo præcepto Decalogi (cuius initio huius ſermonis meminiſti:) eo enim iubemur, vt priuatæ cuiuſque familiæ, ita multo magis patriæ totiuſq; regni *parentibus* meritum honorem, obedientiamque deferre. Et quemadmodum leges illæ, quæ hanc nobis obedientiam præcipiunt, ita & iuramen-

Aquin. 1.2. q. 94. art. 5.

Idem 1.2. q. 100. art. 8.

iuramentum, quo ad eandem præſtandam obligamur, omnem prorſus reſpuit Epiſcopi Romani diſpenſationem. Quid enim? ſi *Dauidis* tempore Epiſcopus Romanus eam, quâ nunc vtitur, poteſtatis plenitudinem obtinuiſſet; potuitne iuramentum illud irritum feciſſe, de quo ipſe gloriatur, x *Iurauí & ſtatui cuſtodire iudicia iuſtitiæ tuæ?* Pari ratione, ſiquis hoc tempore, *Dauidem* imitatus, iureiurando confirmauerit, ſe mandata iuſtitiæ diuinæ, *de non mœchando, de honorandis parentibus magiſtratibuſq; obſeruaturum*; diſpenſãdo certe Pontifex efficere non poteſt, quin ea violans tam rebellionis, quàm adulterij reus teneatur. x Pſal. 118.

PHILALETHES. *Annon ergo plus poteſt* excommunicando *Pontifex Romanus ad fidelitatis vinculum ſoluendum, quam* diſpenſando *illum poſſe affirmas?*

THEODIDACTVS. Vtriuſque teli vis, ſi ad hoc collimetur, æquè caſſa eſt & irrita. Quippe *Excommunicatio* vel ob contemptum Eccleſiæ

denunciata, hominem *Ethnico* deteriorem non reddit: Iam verò Apostolos *Petrum Paulumque* audiuisti seriò hortantes, vt Principibus ethnicis & paganis obsequium præstemus; quocirca idem excommunicatis denegandũ non est. Ad hæc (si ipsa [a] Pontificiorum placita consulamus) excommunicatio nec seruum domini, nec filium patris iuri, aut potestati eximit: Atqui Reges instar dominorum sunt, ijsque subditi, vt serui; (sic enim *Dauid Saulem* [b] dominum suum, seque ipsius [c] *seruum* appellat:) Item Reges instar patrum sunt, ijsque subditi vt filij: (sic enim [d] *Hezekias* ipsis *populi patribus*, hoc est, sacerdotibus *pater* est habitus; eoque magis in reliquam subditorum multitudinem idẽ iuris obtinuit:) Quemadmodum itaque filiorum erga patres officiũ, seruorũque erga Dominos ministerium, excõmunicatione non tollitur; ita subditorum erga Princi pes fides & obsequiũ, eâdem vel centiès repetitâ, minimè laxatur. Atq; ita demùm satis liquidò probaui, nec illa, quibus Principum

[a] ...in. in Sup. ...t. 23. ...t. Inst. Sa... ...l. 1 cap. 9.

[b] Sam 24. 11. Sam.

[c] Paral. 29. ...ra Mater ...frael. ...5. 7.

cipum personæ interdum onerantur, crimina, *Tyrannidem* dico, *Infidelitatẽ*, *Hæresin*, *Apostasiã*; nec etiam *Dispensationes*, *Excommunicationes*, cæteraſque id genus censuras Episcopales, eoque reuerâ nihil, subditos à fide & obseruantiâ, quam Principibus suis debent, præstandâ, posse liberare.

PHILALETHES. *Nihil, inquis? Existimâram sanctissimum, quod vocant*, Confessionis sigillum, *subditos saltèm aliquos, hoc in genere, nonnullà sui officij parte potuisse exoluere; putà Sacerdotes, ne coniurationes proditionesque tenerentur detegere, quas vt spirituales animarum medici ex pœnitentibus cognouissent. Si enim coniuratio aliqua Sacerdoti per confessionem innotuerit, ipsa Sacramenti ratio postulat vt tegatur; quippe quod hâc in re* [c] *Sacerdos Dei vices sustineat, nec alitèr, quam ipse Deus, humiles ac deuotas peccatorum confessiones audiat.*

[c] *Aquin. 2. qu. 11. art. 3.*

THEODIDACTVS. Si proditiones, aliaque id genus flagitia, quæ Ecclesiæ, Reiùe publicæ cladem minantur, Sacerdotes, Dei loco, & vi-

ce cognoscant: oportet sanè, vt ea tempestiuè detegendo, ipsum Deum, cuius vicarij videri volunt, imitentur. Solet enim Deus peccata grauia, clamantiaque, tametsi occultè perpetrata, è tenebris eruere; quæque diu latuerunt, miris tandem modis, ac veluti semetipso indice, in lucē proferre.

...us vt perijt ...dex fuit ...uolans gens: ...son.

Annon is cædem *Ibyci* solo auium ministerio patefecit? Quia verò Principum personæ sacratiores sunt, quàm cæterorum hominum, plurisque apud Deum fiunt; idem speciali quodam pacto & promissione se recipit *maledicta* aduersus *Reges*, vel corde solùm & cogitatione concepta, per *volucres cœli* evulgaturū: hoc est, nouo potiùs & mirabili vsurum iudicij genere, quàm vt ea penitùs celari patiatur. Itaque non defuerunt olim ex Sacerdotibus *Gallicanis*, qui proditionis consilia solâ mente agitata, nec aliâs quàm per confessionem in auras prolata, detexerint; ex quo ipsorum confitentium supplicium extremum insecutum est. Nobilis quidam *Normannus*, quùm propositum habuisset

...cl.10.20.

...odin.lib.2. ...epub.c.5.

Regem

Regem *Franciſcum* occidendi, poſteaque mentem mutâſſet, conſilium illud ſuum fratri cuidam *Minoritæ* inter confitendum aperuit. Is pœnitenti quidem veniam, & abſolutionem conceſſit; interea rem totam ad Regem detulit; quâ cum Iudicibus Curiæ *Pariſienſis* communicatâ, rogatiſque ſententijs, reus ipſe capitis dãnatus eſt; Sacerdote, qui denunciauerat, nullâ violati ſacramenti pœnâ ab Eccleſiâ mulctato.

Quapropter Sacerdotes, dum pœnitentium confeſſionibus interſunt, Dei quidem vice funguntur, non vt ſi quid Reipub. perniciosum audierint, id tacendo ſupprimant; ſed vt peccatis hominũ, quâ Deum lædunt, eiuſque tribunali reddunt obnoxios, remiſſionem veniamque annuncient; tãquàm memores diuinę illius legationis, atque promiſſi (h *Quorum peccata remiſeritis, remittuntur eis*). h Ioan.20.23.

PHILALETHES. *At verò ſollenni Eccleſiæ lege præceptum eſt Sacerdotibus, vt, quæcunque hominum peccata ex confeſſionibus intellexerint, ea, tanquam*

quam ſacra Cereris, *aut* Bonæ Deæ, *religioſiſſimè taceant.*

THEODIDACTVS. Quam Eccleſiæ legem dicis, ea nihil aliud eſt, quàm [i] *Innocentij tertij* conſtitutio, decretalibus inſerta: (nec enim antiquiori autore poſſunt *Romanenſes* ſuum illud *Confeſſionis ſigillum* venditare:) Verùm fac illam totius Eccleſiæ autoritate fuiſſe ſancitam; haud plus tamen efficies, quàm vt lex Eccleſiaſtica cenſenda ſit. Iam ſi officia nonnulla, quæ ab ipſo Deo exiguntur in lege *Morali*, (quale eſt illud, *ne faciamus opus aliquod in die Sabbati*) ex [m] Seruatoris noſtri ſententiâ, iure poſſint omitti, ad vitam iumenti conſeruandam: Nos *Eccleſiaſticarum* legum tam tenaces erimus, vt potiùs quam ijs quicquam detractum velimus, ipſam Regis, eorumq; omnium, qui à Rege pendent, vitam ac ſalutem manifeſto periculo exponamus? Quamobrem neque hoc ſacro Confeſſionis ſigillo tribuendum eſt, vt ab aliquâ nos officij parte, quod Regiæ Maieſtati aut debemus, aut vouimus, iure

i c *Omnis vtriuſq; de Pœniten. & Remiſſio:*

m Matth. 12. 11

r. e possit abducere.

PHILALETHES. *Si fidelitatis vinculum, quod subditis cum Principe est, tam sanctum firmumque sit, vt nulla re solui, ne Confessionis quidem sigillo, possit; quo tandem modo immoderatæ Regum tyrannidi occurrendum est? Nullane restat ratio ipsorum furoris cohibendi, si fortè eò impietatis prolabantur, & insaniæ, vt Ecclesiam ipsam penitùs opprimere conentur, sanctissimumq; Christianæ religionis lumen extinguere?*

THEODIDACTVS. Fieri quidē potest, vt Principes furore concitati totius Ecclesiæ ruinam & interitum mediteutur; sed frustra! quippe illam Christus [n] *ædificauit super petram*, itaq; aduersus *inferorum portas* communiuit, vt oppugnari fortasse possit, expugnari certè, penitusque vinci nō possit. Interim si Principes ad hoc tam nefarium facinus vires suas & arma conuertent; non alia nobis ratio ineunda est, quàm vt peccata nostra seriò deploremus, quæ huic nos obiecerunt calamitati; precesque ad

[n] Matth. 16. 18.

Deum

o Pro.21.1. Deum ſedulò fundamus, qui o *corda Regum, ſicut diuiſiones aquarum, quocunque voluerit, inclinat.* Meminiſti ſatis Eccleſiam viſibilem, ante aduentum Chriſti, ſolâ *Iudæorum* gente fuiſſe concluſam; qui ſub imperio Perſarum captiui dum agerent, prodijt edictum Regis *Aſſueri*, ab p Heſt.3.13. *Hamane* compoſitum, *vt* p *occiderentur atque delerentur omnes Iudæi, à puero vſque ad ſenem, parvuli & mulieres vno die.* Hîc itaque vniuerſa proles Eccleſiæ mortis faucibus teneri quodammodò videbatur. At quid illi? Non ſeditionem mouent, non ad arma conuolant, non *Aſſuerum*, aut *Hamanem* veneno tollendi conſiliũ capiunt, non ad libertatem ſuam vindicandam ſicarios quærunt, & q Heſt.4.3. patricidas: Hoc tantùm videris, q *in omnibus prouincijs ac locis, ad quæ crudele Regis dogma peruenerat, planctum ingentem, ieiunium, vlulatum, & fletum, ſacco & cinere multis proſtratorum*, quò ſub potenti manu Dei ſemetipſos humiliarent, iramque eius per immanem Tyranni ſæuitiam iam

tum

tum sibi imminentem auertereht.

Atque hac quidem in se, prout occasio tulit, *Iudæos* Christiani veteres sunt imitati: Quum *Iulianus* Apostata totius Christiani nominis cladem atque internecionem minaretur, [r] *inhibitus, atque repressus est Christianorum lacrymis, quas multas multi profuderunt, hoc vnum aduersus persequutorem medicamentum habentes.* Si qui ergo supremorum Magistratuum tyrannide se oppressos sentiant, ij (monente *Sarisburiensi*, homine inter crassissimas Papismi tenebras educato) [s] *ad patrocinium clementiæ Dei humiliati confugiant, & puras manus leuantes ad Dominum, deuotis precibus flagellum, quo affliguntur, auertant: Peccata enim delinquentium, vires sunt Tyrannorum.*

[r] *Nazianz. in Iulian.*

[s] *Lib. 8. 25.*

PHILALETHES. *Isthuc verò, vt in hoc sæculo ab iniurijs hominum & tyrannide immunes simus; inter beneficia Dei temporalia ponendum est; quæ dum petimus, sæpenumerò fit, vt Deus pro sua prudentia votis nostris minimè respondeat. Ecquid igitur est,*

quo

quo ſubditi pij ac fideles aduerſus immanium Tyrannorum ſæuitiam ſe poſſint interea confirmare?

THEODIDACTVS. Vnicum illud hoc genere reſtat ſolatium, de quo iam olim meminit *Auguſtinus*; [t] *Sentitur* (inquit) *virga peccatorum ſuper ſortem iuſtorum; ſed non in æternum. Veniet tempus, quando vnus agnoſcatur Deus; Veniet tempus, quando vnus Chriſtus, in claritate ſua apparens, congreget ante ſe omnes gentes, & diuidat eos, ſicut diuidit Paſtor hœdos ab ouibus: oues ponet ad dextram, hœdos ad ſiniſtram: Et videbis ibi multos ſeruos* & ſubditos *inter oues, & multos dominos* ac Principes *inter hœdos: & rurſus multos dominos* ac Principes *inter oues, & multos ſeruos* & ſubditos *inter hœdos.* Quapropter ſi nihil humani reſtet auxilij, ſperandum tamen eſt extremum hunc diem iudicij, qui rerum omnium caducarum finis atque exitus futurus eſt, piorum quoque lacrymis & dolori hac ex parte finem allaturum.

[t] Pſal. 124.

PHILALETHES. *Ergo iſte, ſi pla-*

placet, rerum omnium terminus, noſtrum hic claudat ſermonem: ſi priùs Deum orauerimus, vt ita frequenti ac ſeriâ huius iudicij meditatione cùm Principum, tum ſubditorum corda velit afficere; vt & illi imperantes, & iſti parentes, & vtrique, quod ſuum eſt, facientes, vocem Archangeli ſentiant cum Hieronimo *auribus ſemper intonantem,* "Surgite mortui venite ad iudicium.

u Hieron. de reg. mona. c. 30